Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТДЭЙ ОРГАН

Советэмнай 1921 оной октябрийн 21-һээ гарана | № 103 (16026) | 1982 оной майн 4, вторник | Сэн 3 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

«1982 ОНДО УРГАСА ХУРЯАХА, ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ БӨЛӘДХӘХӘ, МҮН 1982—1983 ОНУУДАЙ ҮЕДӘ МАЛАЙ ҮБӘЛЖӘЛГЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ҮНГӘРГӘХӘ НӘМӘЛТӘ ХӘМЖӘНҮҮД ТУХАЙ» ТОГТООЛ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ БОЛОН СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ БАТАЛАН АБАБА.

Ургаса хуряалга, хүдөө ажахын продуктнуудые бөлэдхэхэ саг болзор соонь ябуулгаһан малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ зорилгойгоор союзна республикануудай Компартинууд, ЦК-нуud болон Министрнүүдэй Советүүдые, СССР-эй Госкомсельхозтехникын ажахын министерствоо, СССР-эй Үрэ жэмэсэй-овощой ажахын министерствоо, СССР-эй Мелиорацийн болон уһанай ажахын министерствые, СССР-эй Госкомсельхозтехникые, СССР-эй Бэлдхэлэй министерствые, СССР-эй Эдеэ хоолой промышленностийн министерствые, Центросоюзые, партийн хизаарай, областнай болон районно комитедүүдые, автономито республикануудай Министрнүүдэй Советүүд болон арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдкомуудые, нютагай хүдөө ажахын органууды, колхозуud болон совхозуудай, бөлэдхэлэй эмхидхэй хүтэлбэрилэгшэдые 1982 ондо Ургаса хуряалга ба хүдөө ажахын продуктнуудые бөлэдхэлгэдэ колхозууд, совхозуud болон бөлэдхэлэй эмхинүүдые саг соонь ябуулгаһан ябадал хангахыень, тэрэшэлэн 1982-83 онуудай үедэ малай үбэлжэлэй амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалаа, мүнөө тула:

Ургаса хуряалгын урда хоёр долоон хоногһоо ехэ бэшэ бүхы техникээ болгохын тула таряа малгын техникэ болон спортна хэрэгсэлнүүдые Табарилгын эршые түргэдхэ талаар тодорхой хэмжээ гаргануудые зохёон табиһаа бөелүүлхэ. Тиихэдээ заварилгын шанарта онсо ихэл хандуулха, Энэ зорилгоор колхозуud, совхозууд болон СССР-эй Госкомсельхозтехникын предприятиний заһабарилгын мастерууд бүхы хүсэнүүдые ашаглаад дүүрэнээр хэрэглэхэ, мүнөө ажахын хоёр хүрэ эмхидхэхэ. Хэрбээ эдэй болоо һаань, заһабарилгын хүдөлмэриин предприятинуудай хүдөлмэришэдые хабаадуулха;

Ургаса хуряалгын эхилүрда тээ СССР-эй Госкомсельхозтехникын эмхинүүдтэ, колхозууд болон совхозуудта узел, агрегат болон запас частнуудай гүйсэд хүрэхэ андалдаанай жаса байгуулха, техническэ хангалтын байра дээрэ байдаг, мүн нүүдэл хэрэгсэлнүүдые бөлдэхэ, диспетчерскэ хэлхэ холбооной найдамтай хүдөлмэри хангаха, малай байрануудые, тэжээлэй цехүүдые, складуудые, силос ба сенаж дараха газарнуудые, хатаалгын пунктнуудые саг соонь заһабарилжа дүүргэхэ, тэдэнние бүхы түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хэмжээнүүдые абаха;

—хуряалгын болон бөлэдхэлэй пунктнуудта ургаса зөөлгын үедэ, мүн хадагаламгын газарнуудта хүдөө ажахын продукциин гээлтэ хороло усадхаха талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалха ба бөелүүлхэ;

—машинно-тракторна агрегадуud болон комбайнуудые хоёр халаанда хүдөлгэхын тула тракторист-машинистнүүдээр ажахынуудые бүрин хангаха, механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, хуряалгын-транспортна комплексууде (отрядуудые) хэрэглэһэнэй үндэһөөр, техникэ ашаглалгын, хуряалгын хүдөлмэри эмхидхэлгын түрүү онол арганууде колхоз болон совхозуудта нэбтэрүүлхэ, ажалай эгээл үндэр бүтээсэ, хүдөлмэриин үндэр шанар туйлахын, хуряалгын машинануудай хүсэ шадалые эгээл гүйсэдөөр хэрэглэхэн түлөө хүдөө ажахын механизаторнуудай социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ;

—ургаса хуряалгын ба хүдөө ажахын продуктнуудые бөлэдхэлгын үедэ ажахынуудта ниитын эдеэ хоол, соёлой-ажаһуудалай болон медицинскэ хангалга эрхим һайнаар эмхидхэхэ;

—шадаал һаа, олон тугал, поршоонхо, хурьга болон шубуудай дальбараануудые абаха, ниитын адууһа малай тоо толгой олошоруулха, үрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха талаар үйлгануудаа дүүргэхэ, шахан таргалуулхыень колхознууд, хүдөлмэришэд болон алба хаагшадта поршоонхонууд болон шубуудай дальбараануудые худалдалга нилээд горитойгоор схэ болгохо талаар ажахы бүхэндэ хэмжээ ябуулганууда комплексзохёон табижа, бодото дээрэнь бөелүүлхэ;

—үбэлжэлгэдэ үлөөгдэхэ бүхы адууһа малай ветеринарна шэнжэлгэ, тэрэшэлэн малые үбшэ хабшаннаа аршалха ветеринарно-һэргылэмжын хэмжээ ябуулгануудай комплексые үнгэргэлгэ 1982 оной ноябриин 1 болотор дүүргэхэ.

1982 оной ургаса хуряалга, хүдөө ажахын продуктнуудые бөлэдхэлгэ болон малай үбэлжэлгын бөлэдхэлые амжалтатайгаар үнгэргэхэ ябадалда зорюулагдаһан ниитэ-политическэ хүдөлмэри саг соонь эрхилхыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нууд болон Министрнүүдэй Советүүдтэ, партийн хизаарай, областнай, районно комитедүүдтэ, автономито республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ болон арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдкомуудта, профсоюзай болон комсомолой органууда даалгагдаа. Үйлэдбэриин шиидэхэ участогуудта коммунистнуудые, нютагай Советүүдэй депутадуудые, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэдые, арадай хинагшадые тааруу зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэнэй хүдөлмэрине һайнаар эмхидхэхын, ургаса гээлтэ хороло тогтоогдоһон хуряахын, түргэнөөр зөөхэ болон һайн шанартайгаар болбосоруулхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй үүрэг болон харюусалга дээшэлүүлхэ.

Сагай уларилай эрхэ байдалтай тааралдуулан, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса хуряалгые түргэдхэхын тула хуряалгын техникые эльгээхэ болзорнуудые 1982 оной май-август нарануудта хубилгаха, тэрэшэлэн, хэрэгтэй болоо һаань. Казахай ССР-тэ болон РСФСР-эй шэнэ газар эзлдүүрилдэг районуудта ургаса хуряалгын үедэ союзна бусад республикануудһаа дүй дүршэлтэй комбайнерууде эльгээхэ эрхэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдэй зүбшөөлтэйгөөр, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ, СССР-эй Зам харилсаанай министерствэдэ олгогдоо.

СССР-эй Госснабта, хуряалгын болон хүдөө ажахын бусад машинануud, автомобильнуud болон тракторна прицепүүдые, тэдээндэ хэрэгтэй запас частнуудые, аккумуляторнуудые, түмэр болон бүридүүлэлгын зүйлнүүдые, резинотехническэ болон электротехническэ зүйлнүүдые, түхеэрэлгэнүүд болон үйлэдбэриин хэрэглэмжын бусад материалнуудые бүтээн гаргадаг СССР-эй министерствонууд болон албан зургааануудта, 1982 ондо тэдэнние үйлэдбэрилэн гаргажа, тус тогтоолоор тогтоогдоһон хэмжээгээр болон болзор соонь хүдөөгэй болон уһанай ажахынуудта эльгээхыень дурадхагдаа.

Хүдөө ажахыда зорюулан, хүдөө ажахын машинануудые, тракторнуудай, автомобильнуудай, хуряалгын машинануудай, тракторна прицепүүдэй запас частнуудые, мүн түлишэ-түрхилгын ба бусад материалнуудые нэмэжэ бөлэдхэхэ, эльгээхэ даабари промышленна министерствэнүүд болон албан зургааануудта тодорхойлогдоо.

1982 ондо баригдахаар хараалагдаһан малай байрануud болон тэжээлэй цехүүдые энэ жэлэй ноябрьһаа оройтуулангүй, харин силосэй ба сенажай түхеэрэлгэнүүдые, складуудые 1982 оной сентябрьһаа хойшо болгэнгүй бариха, шэнэдхэн заһабарилха, ашаглалгада оруулха хэрэгтэй түргэдхэхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абахыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ, СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ, СССР-эй Хүдөөгэй, барилгын министерствэдэ болон бусад албан зургааануудта дурадхагдаба.

Мал болон шубуунай түлэг сөөжэ эхилтэр маяха буйлуулдаг предприятинуудые 1982 оной августын 1-һээ хойшолуулангүй, шубуунай комбинадуудые энэ жэлэй июлиин 1-һээ орой болгонгүй заһабарилжа, бөлдэхэжэ дүүргэхыень СССР-эй Мяханай болон һүнэй промышленностийн министерствэдэ даалгагдаа.

Автотракторна паркын таһалгаряагүйгөөр хүдөлхын тула түлишэ-түрхилгын материалнуудые 1982 оной ургаса хуряалгын эхилтэр хэрэгтэй соонь элсүүлэн нөөсэлхыень, ажахынуудта нефтепродуктнуудые хэрэглэлгын, хадагалалгын хойноһоо нарин нягта хиналта тогтоохыень, бусад ондоо зорилгоор тэдэнние хэрэглэхэ ябадал гаргахагүйень, мүн бии байгаа нормонуудтай тон нариналр зохилдуулан, түлишэ, түрхилгын материалнуудые гамтайгаар гаргашалха хэмжээнүүдые абахыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Үрэ жэмэсэй-овощой ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорацийн ба уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ дурадхагдаһан байна. Союзна республикануудта түлишэ-түрхилгын материалнуудые абаашаха һара бүриин графигууд тогтоогдобо.

Ургаса хуряалгые хангахын тула хүдөө ажахыда эльгээгдэхэ автомобильнуудые, тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, запас частнуудые, түлишэ-түрхилгын материалнуудые, бусад ашаанууде түрүүшын зэлжээндэ зөөхыень Зам харилсаанай министерствэдэ, РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министерствэдэ, Далайн Флодой министерствэдэ даалгагдаа.

Зам харилсаанай министерствэдэ иигэжэ дурадхагдаба:

— Үрэ жэмэс болон овощ хүрэхэ газартань 1982 ондо түргэнөөр абаашадаг байха. Тиихэдээ энэ продукциие зөөхын тула түргэн ябадалтай тусхай поезднуудые ябуулха гэжэ графигуудаар хараалха;

— саахарай свекло зөөлгые 1982 оной декабриин 15 болотор дүүргэхые хараалан, тэрэнние рельс шадархи пунктнуудһаа саахарай заводуудта абаашахын тула вагонуудые эльгээхэ;

— бусад республикануудта, хизаарнүүд болон областнуудта бөлэдхэгдэһэн будуун тэжээлнүүдые союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдэй захиалаар мүнөө бии байгаа үнэ сэнгһээ 50 процентээр доошолуулагдаһан үнэ сэнгээр колхозууд, совхозуудта, үрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта 1982 оной октябриин 1-һээ 1983 оной майн 1 хүртэтэр зөөхэ. Тиихэдээ багсалан нягтарууладаһан будуун тэжээлээр гүйсэд дүүргэгдэһэн вагонуудые дутуу ашаалагдаһан гэжэ яла тохохогүй.

Ажахынуудай эрхим шанартай өөһэдын үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхэ хэмжээгээр хаалгын хойноһоо, колхозууд, совхозуудта, үрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта ороо̂но тарянай болон ороо̂ного-бобово ургамалнуудай страховой ба дамжуулагдадаг үрэнэнэй фонднуудые байгуулгын хойноһоо, мүн үрэнэй нөөсэдэ сортовой үрэнэ бөлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтын хойноһоо шанга хиналта тогтоохыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Бэлдхэлэй министерствэдэ даалгагдаа. Ороо̂но тарянай болон ороо̂ного-бобово ургамалнуудай, кукурузын эгээлэй гибридэй өөрсэ шухаг ба хойшодоо ургаса ехээр үгэхэ хараатай сортын бүхы ургасые үрэнэндэ хэрэглэхыень зүбшөөгдэнэ.

Гол үйлэдбэридэнь хохидол ушаруулангүй, бүхы предприятинууд, эмхи зургааануud болон организацинуудай ашаанай автомобильнуудые, бортовой автоприцепүүдые жолоошодтойнь, заһабарилха хэрэгсэлнүүдтэйнь хамта 1982 оной ургаса хуряалгада баталагдаһан гүримаар хабаадуулхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ зүбшөөгдэбэ. Тиихэдэ министерствонууд болон албан зургааануудай автомобильнууд энэ ажалда хабаадуулагдаха ёһогүй.

Хэрэгтэй болоо һаань, арадай ажахын бусад һалбаринуудһаа жолоошодые хабаадуулжа, ороо̂но тарянай болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые зөөлгэдэ ашаанай автомобильнуудые түхэреэн сүүдхэдээ ашаглаха шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

Ороо̂но таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые, силос болон сенаж, тэрэшэлэн, бусад элдэб тэжээлнүүдые зөөхөөр эльгээгдэнэн автомобильнуудай жолоошод, заһабарилгын хүдөлмэришэд, автоколоннонуудай механигууд, начальнигууд, автомобильна ажахынуудай диспетчернүүд, мүн колхозуудай, ажахынуud хоорондын предприятинуудай ба эмхинүүдэй жолоошод командировкын бүхы үедэ гол ажалдахи салин хүлһэнэйнгөө дунда зэргын хэмжээнэй 75 процентыень абаха эрхэтэй. Энээн дээрэһээ эльгээгдэлэн хүдөлмэрилэгшэдтэ суточна болон гэр байрын мүнгэн түлэгдэхэгүй байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй ОБКОМДО

РЕСПУБЛИКЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭЕЭ БАЙГШАДТА ХАМНИИН, ТОПКАГАЙ, ҮНЭГЭТЭЙН ДУИДА ҺУРГУУЛИНУУДАЙ АРБАДАХИ КЛАССУУДАЙ ҺУРАГШАДАЙ ХАНДАЛГА ТУХАЙ

Республикын дунда һургуулинуудые дүүргэхэеэ байгшадта Хамниин, Топкагай, Үнэгэтэйн дунда һургуулинуудай арбадахи классуудай һурагшадай хандаһан хандалгые һайшааха.

Республикын бүхы һургуулинуудта энэ хандалгые зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэжэ, үйлэдбэри дээрэ хүдэлхын тула түрэл колхоз, совхозуудтаа үлэхэ үүсхэлые дэмжэхэ талаар арбадахи классуудай һурагшадай дунда хүдэлмэри ябуулхыень КПСС-эй Гусиноозерско горкомдо, райкомуудта, районно Советдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Гэгээрэлэй министерствэдэ, ВЛКСМ-эй обкомдо даалгаха.

Колхоз, совхозуудта хүдэлхэеэ үлэхые шиидэһэн һургуули дүүргэгшэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр ажаллахынь тула таарамжатай байдал байгуулхыень Хүдөө ажахын министерствые, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинуудые уялгалха.

РЕСПУБЛИКЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭЕЭ БАЙГШАДТА ХАМНИИН, ТОПКАГАЙ, ҮНЭГЭТЭЙН ДУНДА ҺУРГУУЛИНУУДАЙ АРБАДАХИ КЛАССУУДАЙ ҺУРАГШАДАЙ

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ үетэн сасуутамнай!

Омско областийн һургуулинуудые дүүргэхэеэ байгшадтаа Хамниин, Топкагай, Үнэгэтэйн дунда һургуулинуудай арбадахи классуудай һурагшадай ханда̂han хандалгые һайшааха.

Республикын дунда һургуулинуудые дүүргэхэеэ байгшадтаа үлэхэ, үйлэдбэриин дээрэ, фермэнүүд болон таряан ажалай бригадануудта хүдэлхые батаар шиидэбэбди.

Юрэнхь эрдэмэй һургуули, һурагшадай үйлэдбэриин бригада залуу механизаторые, малшаниие, таряашаниие һургалгын бааза болодог юм гэжэ һургуулиингаа ажал хэрэгэй дүй дүршэлһөө этигэнэбди. Эндэ бидэ орёо оньһон техникэ жолоодожо һуранэбди, туршалгын хүдэлмэри хэнэбди, ажалай дадал дүршэлтэй танилсанабди, материальна үйлэдбэри дээрэ эдэбхитэйгээр хүдэлхөөр бэеэ зэһэнэбди.

Мүнөө залуушуулай урда харюусалгатай зорилгонууд даалгагдана, үндэр ехэ эрилтэнүүд тавигдана гэжэ ойлгонобди. Хүдөө ажахые хүргөөлгын мүнөөнэй шата оньһото техникэ һайнаар мэдэдэг, бүхы шэнэ, түрүү юумэ шадамараар хэрэглэжэ шададаг хүдэлмэрилэгшэдые һургаха эрилтэ табина. Хоёр—гурбан жэлэй үнгэрхэдэ, бидэ мэргэжэл шадабаряа тодорхойлжо, һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ шадаха байнабди. Юуб гэбэл, колхоз, совхозуудта зоотехнигууд болон агрономууд, инженернүүд болон экономистнуud, багшанар болон врачнууд, бусад олон мэргэжэлгэй хэрэгтэй бшуу.

Хүндэтэ ханинар! Ургажа ябаа залуу үетэн тухай коммунис партийн, Совет правительствын анхарал оролдолдо патриотическа хэрэгүүдээрээ харюусаха, һаһанайнгаа харгы замые шэлэлгэдэ харюусалгатайгаар хандаха, ажахые саашадань хүргөөхэ хэрэгтэ бээ зорюулха, бидэнэй жэшээе дагажа, колхоз, совхозуудтаа хүдэлхэеэ үлэхэ үрэтайгаар бидэ таанадта, республикынгаа дунда һургуулинуудые дүүргэхэеэ байгшадта, хандаабди.

Арбадахи классуудай һурагшадай даалгабаряар: Борис Устинов, Надежда Намдакова, Валерий Исаев, Будаханда Доржиева, Виктор Герасимов, Татьяна Шурыгина, Вера Цыреторова, Екатерина Васильева, Виктор Цыренов, Наталья Потемкина, Александр Цыденов, Иван Кузнецов, Ольга Борисова тэгшэд хандалгада гараа табиба.

ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭШЭЛҮҮЛХЭ

МАЙ 15

хоёр һара

ГАБШАГАЙШУУЛ

Газарай үрэжэл һайжаруулга хоёр һарын соносхоноһоо хойшо табин үнгэрбэ. Энэ хугацаанда соо зарим түрүү луговодуудта түсэбөөр хараалагдаһан худэлмэрингөө ехэнхи зүйлэ хэжэ үрдеэд байнхай. Тэрэнэй, Хэжэнгын райондо Худанай совхозой дүрэтэй бэрхэ луговодуудта Ринчинов, Максар Бармаевичэй тэгшэдэй даажа абаһан ногоон, олон жэлэй ногоой таригдаһан поли дээрэ шэбхэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха худэлмэри үдэрһөө үдэрэй үргэдэнэ. Бидэнэй нишэ ноёдын үдэр хойноо томо ашаргэн МТЗ түхэлэй ногоон тракторай совхозой отделениин Улзытын-Адаа поли тээшэ таһалтарадаг.

Луговодуудай механизаторнуудай даалгаһан ёсоор, луговодуудай даажа абаһан сабшалан, поли дээрэ наг шэбхэ зөөгөөд байдаггүй, харин культур-техническэ худэлмэри ябуулдаг заншалтай юм. Соносхогдоһон хоёр һарын туршада отрядай гэшүүд сабшалангай хүрьһые дээгүүрнь һайжаруулхын тула үүбхэнтэйнэ газараа борнойлжо, хяаг ногооной үрэнэ тарилсахаар түсэб хараадһан байха. Мүн зарим участогуудта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха даабаритай һэн. Байгша ондо минеральна үтэгжүүлгээ заабол уһалагдадаг газарта оруулхаар шиидэнэн юм. Энэнь һайшаалтай.

Энэ жэлдэ совхозой луговодуудай механизаторнуудай бүхыдөө 1768 гектар сабшалан, поли уһалха түсэбтэй. Тиин һаяа болотор Худан гол уһаар бага байһан аад, газараа биратай ундалуулаагүй. Эгээл мүнөө гол, горхондо уһанай элбэгжэжэ захалхадал хаа хаанагүй бүлүүр станциануud хүдэлгэгдэжэ, сабшалан, олон жэлэй ногооной таригдадаг поли дээгүүр ажамидаралта уһан залагдажа эхилбэ. Тобшолон хэлэбэл, эдэ үдэрнүүдтэ Хэжэнгын районой Худанай совхозой сабшалан, поли дээрэ газарай үрэжэл һайжаруулжа, баян ургаса заабол ургуулха тэмсэл улам ургэнөөр ябуулагдана.

В. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Луговод М. Б. Бардуев. 2. Отрядай гэшүүн Ц-Д. Тудупов, З. Шэбхэ гаргагдана.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

НОРМОЁО ҮЛҮҮЛНЭ

Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой механизаторнуud хабарайнгаа тарилга түгэс бөлэдхэлтэйгээр ургаба. Тиимэһээ Хуурай-Һубагай тракторно-таряан ажалай бригадын коллектив хамагһаа уридшалан газараа хахалжа эхилээ юм. Хүндэ гурбан трактортай газар элдүүрилэгшэдэй звено үнгэрһэн дүрбэн үдэрэй туршада зуу гаран гектарай поли хахалжа үрдиһэн байна. Дүй дүршэлтэй механизаторнуud Сергей Ханхаев, Валерий Молонов, Александр Серебренников гэгшэд үдэр бүри 5 гектар газар элдүүрилхэ нормоёо 1—1,5 гектараар үлүүлнэ.

Дурсагдагша колхозой түс бригадын механизаторнуud хабартаа 606 гектарта паар хахалжа, бүхыдөө 818 гектарта ороо̂ного ургамалнуудые тариха зорилготой юм. Эдэнэр хабарайнгаа тарилгын худэлмэриие тон богони болзорто агротехническэ эгээл һайн хаһа сагта эрхим шанартайгаар үнгэргэхөөр хараална.

И. ФЕДОРОВ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР

Һүүлэй жэлнүүдтэ арадай депутадуудай хүсэл ороллолгоор Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо ехэ барилга хэгдэһэн байна. Доодо-Бүхэндэ 50 хүүгэдэй байха саад, гараж, Харганаа госхондо 400 үнеэдэй һү һаалинн комплекс гэхэ мэтэ бариндажа, ашаглалгада үгтөө. Тиихэдэ худэлмэришэдэй байха 17 гэр барингдаа.

Һаяхан эндэ совхозой худэлмэришэдэй хамтын суглаан болжо, бэрхэ тугалшан **Мария Александровна Харламовае** арадай депутадуудай Сэлэнгын райсоведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Тиихэдэ совхозой түрүү механизаторнуud **Валерий Бамбаевич Тудупов, Александр Владимирович Астраскин** гэгшэд арадай депутадуудай нютагай Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

БЭЛДЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

Нютагай Советүүдэй һунгалтада бөлэдхэл Хоринин районой нютаг бүхэндэ үргэнөөр ябуулагдажа байна. **Ажалша коллективүүд** һунгалтын хүндэлэлдэ зорюулан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууде абана. Һунгалтын үдэр болотор хахад жэлэй даабарине дүүргэхэ зорилго урдаа табиһан коллективүүд район соо олон.

Тиихэтэй хамта партийна эхин организацинуud олонитын дунда ойлгуулажа худэлмэриие эмхитэйгээр ябуулха хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулна. Агитаторнуудые хүн зоной ажаһуудаг газарнуудаар хубаарилан табина, тэдэнтэй семинар үнгэргэжэ, бэелүүлхэ зорилгыень тодорхойлно.

КПСС-эй райкомой бюрогой шиидхэбэрээр район дотор 26 агитпункт эмхидхэгдээ. Тэдэнэй зургааниинь һунгагшадай клуб гэжэ нэрлэгдэнхэй. Хоринск посёлогой районой соёлой байшангай дэргэдэ байгуулагдаһан һунгагшадай клуб дотор «Арадай депутадуудай Советүүд», «СССР-эй 60 жэлэй ой», «Буряад орон һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр» гэһэн стендүүд түхеэрэгдээ. Тэдэнэй шэмэглэгдэмэл материалнуud хадаа ороной, республикын болон районой арадай ажахын болон соёл гэгээрэлэй хүгжэлтые эли тодоор баримталан харуулна.

Энэ худэлмэриие соёлой байшангай директор, һунгагшадай клубые даагшын орлогшо В. Ф. Стрекаловская шадамар бэрхээр түхеэрэн эмхидхээ бшуу. «Адли тэгшэ эрхэтэй, бата нэгэдэлтэй бүлэ» гэһэн асуудалаар аман үгын журнал үнгэргэгдэһэн байна. Энээнние районой соёлой байшангай методист Т. И. Горюнова хүтэлбэрилөө һэн.

Һаяар «Совет ажабайдалай шэнжэ шанар» гэһэн гол асуудалтай олоной хабаадалгатай үдэшын хөөрэлдөөн үнгэргэгдэхэнь. Тэрэнэй бэлдхэлые ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Б. Дамбаев хүтэлбэрьлгэ.

Һунгалтада бэлдэжэ байха үедэ районой промышленна предприятинуудай, совхозуудай эмхи зургааануудай экономикын болон соёлой хүргэлтые харуулһан удэрнүүд үнгэргэгдэжэ эхилхэ байна. Энэ хадаа СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдана бшуу. Түрүүшын нимэ хэмжээ ябуулга хэлхеэ холбооной али бүхы һалбаринуудай худэлмэрилэгшэдэй һайндэр болохо. Радиогой—майн 7-до эмхидхэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Энэ һайндэртэ хэлхеэ холбооной районно узелай, ЭТУС-ай, типографиин ба районой газетын редакциин худэлмэрилэгшэд ехэ бэлэдхэл хэжэ эхилэнхэй.

Ойрын сагта районно болон посёлково Советүүдэй депутадуud һунгагшадтаяа уулзаха, ажал ябуулга тухайгаа тоосохо худэлмэри эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Удаань нютагай Советүүдэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгшэдтэй уулзалга тусгаар зохёогдоһон графигай ёһоор удаа дараалан үнгэргэгдэхэ юм.

Г. БАДМАЕВ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

1982 ондо ороохо тарыа болон хүдөө ажахын бүсад продуктнуудые зөөдэг ехэ ашаанай автомобильнуудта болон прицептэй автомобильнуудта (автопоезднуудта) хүдэлһэн жолоошодые тарифна салингайнь 25 процентын хэмжээгээр нэмэжэ шагнахые тогтоогдоо. Тогтоогдоһон хүдэлмэриин үе соо халаанайнгаа даабариие дүүргээд байхадань, халаан бүхэнэй хүдэлмэриин үрэ дүнгөөр шан тогтоогдохо.

Автомобильнуудай жолоошодые шагнаха талаар үрда тээчь хараалагдаһан хэмжээнүүдтэ нэмэлтэ болгожо, ороохо тарыа болон саахарай свекло комбайнуудһаа бэлэдхэлэй пунктнуудта хоёр халаанда (нэгэ автомобильда — хоёр жолоошон) зөөһэн автомобилиин жолоошодые — сүүдхэдээ 20 часһаа бага бэшэ саг соо автомобильнуудаа таһалгаряагуйгөөр хүдэлгэһэнэйнь түлөө тарифна салин хүлһэнэйнь 20 процентын хэмжээгээр, харин РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагуудта, мүн Сибириин, Ураалай, Доодо болон Дунда Волгын, Казахай ССР-эй шэнэ газар элдүүрилдэг нютагуудта ороохо тарыа зөөһэн жолоошодые тарифна салин хүлһэнэйнь 40 процентын хэмжээгээр шагнахыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ зүбшөөгдөө. Сүүдхэн даабари дүүргээд, удаадахи сүүдхэнүүдтэ хүдэлхынь тула автомобиляа һайнаар түшаагаа һаань, сүүдхэн хүдэлмэриин дүнгүүдээр шан олгодохо байна.

Предприятинууд болон организацинууд командировкоор тэдэндэ эльгээгдэһэн жолоошодто тогтоолоор хараалагдаһанай ёһоор шан үгэхэ болоно. Тинхэдэ халаанай даабариинь хэмжээе тодорхойлходоо колхоз болон совхозуудта автомобилиин жолоошодто тогтоогдоһон халаанай даабариинь зэргээр хараалагдаха ушартай.

Тракторист - машинистнуудта болон комбайнууд ба ороохо тарыа болон орсоһотобобово ургамалнуудые, хартаабха, олон жэлэй ногооной үрэһэ, лен-долгунец, силосэй болон тэжээлэй ургамалнуудые хуряаха агрегадуудта хүдэлжэ ябаһан бүсад механизаторнуудта һайн шанартайгаар, гэзэлтэгүйгөөр ургаса хуряажа, ажахы дотор тогтоогдоһон сезоной нормо дүүргэһэнэй түлөө 2-һоо 4 центнер хүрэтэр тарыа түлөөһэгүйгөөр үгэхөөр хараалагданхай.

РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын, Сибириин, Ураалай, Алас-Дурна зүгэй болон Казахстанай шэнэ газарай районуудай ажахынуудта тарыа баал болгохо жаткнууд дээрэ ажаллажа байһаан тракторист-машинистнуудта ургамал бүхэнэй түлэг хуряагдажа байһан түрүүшын болоон үдэртэ, бүсад районуудта түрүүшын табан үдэртэ, ургасын гараса, хуряалгын эрхэ байдал хараада абалсан, хуряагдаһан гектар бүхэнэй түлөө 0,5 килограмм хүрэтэр, горох амларлан хадахада — 1,5 килограмм хүрэтэр тарыа үгэхөөр тогтоогдонхой. Энэ хараалагдаһанай зэргээр совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай тарыа үгэхэ нормо болон гурим союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведээр тодорхойлогдохо байна.

1982 ондо хартаабхын, овощой, фруктын, виноградай, үрэ жэмэсэй болон бахчева ургамалнуудай 10 процентыень совхозуудай саг үргэлжэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдэ, тэрэшэлэн эдэ ургамалнуудые хуряалгада хабаадуулагдаһан хүдэлмэрилэгшэдтэ түсэбөөр хараалагдаһан үнэ сэнгээрнь, худалдаа наймаанай үнэ сэнгэй дээшэ бэшээр салин хүлһэндэнь оруулалсан, худалдаха зүбшөөл совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай директорнүүдтэ үгтэнхэй.

Энэ тогтоолоор совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тогтоогдоһоной зэргээр ургамалнуудые, хартаабха, олон жэлэй ногооной үрэһэ, лен-долгунец, силосэй болон тэжээлэй ургамалнуудые хуряаха агрегадуудта хүдэлжэ ябаһан бүсад механизаторнуудта һайн шанартайгаар, гэзэлтэгүйгөөр ургаса хуряажа, ажахы дотор тогтоогдоһон сезоной нормо дүүргэһэнэй түлөө 2-һоо 4 центнер хүрэтэр тарыа түлөөһэгүйгөөр үгэхөөр хараалагданхай.

Хубидаа мал баридаг совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай саг үргэлжэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдтэ түсэбөөр хараалагдаһан үнэ сэнгээрнь, үбһэ, һолоомо, силос, сенаж бэлэдхэлгэдэ, искусственна аргаар хатаагдажа бэлэдхэгдэдэг тэжээл үйлэдбэрилгэдэ хабаадаһан хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ түлбэри болгон (түлөөһэгүйгөөр) бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй болон силосэй 10 процент хүрэтэрнь, һолоомоной 20 процент хүрэтэрнь 1982 ондо үгэхөөрнь совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай директорнүүдтэ зүбшөөгдөө.

Трактор болон машинаар ажаллаха аргагүй газар дээрэ үбһэ гараар бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадаһан хүдэлмэрилэгшэдтэ бэлэдхэһэн үбһэнэйнь 50 процентые (түлөөһэгүйгөөр) үгэхэ эрхэ совхозуудай, ой модоной ажахынуудай болон гүрэнэй бүсад предприятинуудай директорнүүдтэ олгогдоо.

Хуряалгын - транспорт н а комплексныуудай (отрядуудай) хүдэлмэрилэгшэдые, ургаса хуряалгые богони болзорто, гэзэлтэгүйгөөр, үнгэргэхэдэнь, материальна талаар һайса урмашуулха зорилготойгоор 1982 ондо совхозуудта болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта комплекснуудай (отрядуудай) хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһэ үгэхэдөө, трактористмашинистнуудай, комбайнууд гү, али хуряалгын бүсад агрегадуудта хүдэлэгшэдэй салин, хүлһэнэй дунда зэргынхээр (классностиин нэмэлтэ түлбэри харалсангүй. гөөр) үгэхөөр союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ зүбшөөгдөө. Мастер-наладчигуудай, хуряалгын агрегадуудта техническэ харууһалга хэдэг хүдэлмэришэдтэ болон комплекснуудта (отрядуудта) бүсад хүдэлмэри хэдэг тракториствашинистнуудта үгтэхэ салин хүлһэн эдэ хүдэлмэрилэгшэдтэ тарифна хэмжээгээр тогтоогдоһоной ба ургаса хуряалгын агрегадуудта хүдэлдэг тракторист-машинистнуудай тарифна түлбэриин хэмжээнүүдтэй зохилдуулан, тодорхойлогдохо болоно.

1982 ондо колхоз болон совхозуудай эгээн шахардуу хүдэлмэриин үедэ хүдөө ажахын хүдэлмэридэ болон тарыа түшаан абадаг предприятинуудта болон свекло түшаан абадаг пунктнуудта хүдэлхөөр городуудай, хүдэлмэришэдэй посёлогуудай болон хүдөөгэй һуурин пунктнуудай ажал хэжэ шадаха хүнүүдые, мүн промышленна, транспортна болон бүсад предприятинуудта, эмхи зүргааануд болон организацинуудта хүдэлдэг трактористмашинистнуудые болон бүсад механизаторнуудые, автомобилиин жолоошодые, тогтоолбор тодорхойлогдоһон предприятинуудай хүдэлмэришэдые, механизаторнууд болон автомобилиин жолоошодые оруулалсангүйгөөр, хабаадуулха зүбшөөл союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ үгтөө.

Ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадуулагдаһан хүдэлмэришэдтэ болон алба хаагшадта ажалладаг газартаа абадаг гол түлөөһэнэйнь 50 процент үгтэжэ байхаар тогтоогдонхой. Тиимэһээ тэдэнэртэ сүүдхэн болон квартирна түлбэри үгтэхэгүй байна. 1982 ондо ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ бүсад республика, хизаар болон областьнуудай колхоз болон совхозуудта, тэрэшэлэн республика, хизаар, область доторой бүсад районуудта хүдэлхөөр эльгээгдэһэн трактористмашинистнуудта болон бүсад механизаторнуудта саг зуура хүдэлхөөр ошоһон газар хүрэтэрнь, мүн гэдэргээ ерэхэ замда гаргаһалагдаха сэнгыень, тэрэшэлэн харгыдаа ябаһан үдэртэнь ба колхоз гү, али совхозуудта ерэһэн түрүүшын гурбан үдэртэнь дунда зэргын салин хүлһыень түлэхэ зүбшөөл союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ үгтэнхэй. Эдэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалладаг газартань дунда зэргын хүлһэнэйнь 75 процент тэдэндэ үгтөөр тогтоогдоо. Энээнтэй дашарамдуулан, командировкоор эльгээгдэһэн механизаторнуудта сүүдхэн болон квартирна түлбэри үгтэхэгүй.

Командировкоор эльгээгдэһэн механизаторнуудай ажалай түлөөные совхозуудта хэрэглэгдэдэг нормын ба түлбэриин гуримаар үгэхые колхозуудта дурадхагдаа. Тэрэшэлэн трактористмашинистнуудай болон автомобилиин жолоошодой бүсад ажахынуудай ургаса хуряалгада хабаадаһан хүдэлмэриин сагые колхоздоо хүдэлһэндэ тооложо, түлбэритэй амаралта абаха арга олгохо болонхой.

Будүүн тэжээл бэлэдхэхээр ороной бүсад районуудта эльгээгдэһэн нинтэ хэрэглэмжын транспортын автомобильна ажахынуудай, СССР-эй Госкомсельхозтехникын, совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудай трактористмашинистнуудта болон автомобилиин жолоошодто өөһэдынь хүдэлдэг газарта салин хүлһэнэйнь 75 процентые түлэхэ, тиигэжэ ургаса хуряалга дээрэ сүүдхэн болон квартирна түлбэри үгэхэгүй гурим хэрэглэхэ зүбшөөл союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ үгтэһэн байна.

РСФСР-эй болон Казахай ССР-эй шэнэ газарай районуудта ургаса хуряахаар ерэһэн трактористмашинистнуудта болон трактористмашинистнуудай туһалагшадта гүрэнэй худалдан абадаг сэнгээр, эдэ районуудта комбайнаар хэхэ сезонно нормо дүүргэһэнэй түлөө 10 центнер хүрэтэр ороохо тарыа, сезоной нормо дүүргэгүйшэдтэ совхозой директорай гү, али колхозой правленийн дураар комбайнаар сезоной нормо дүүргэттыень харалсажа байжа, багаар үгэхэ эрхэ колхозуудта, совхозуудта болон хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет болон Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Совет олгохо байна.

Совхозуудта болон гүрэнэй хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта 1982 ондо намарай тарыа тариха газар хахалха ба намарай тарыа тариха, тэрэшэлэн, намарай эртын паар хахалха хүдэлмэридэ ябаһан трактористмашинистнуудта энэ тогтоолоор хараалагдаһанай зэргээр ороохо тарыа худалдаха зүбшөөл үгтэнхэй.

Ороохо тарыа түшаан абалгын болзор хороохо зорилготойгоор тарыа түшаажа эхидһэнһээ хойшо 1982 оной декабриин 1 болотор шэнэ газар ашаглан элдүүрилдэг районуудай элеваторнууд болон тарыа түшаан абадаг предприятинуудта ороохо ашаха, буулгаха хэрэгтэ хабаадаһан хүдэлмэришэдэй үдэрэйнгөө даабари 100-һаа 105 процент хүрэтэр дүүргээд байбалнь, ажалай түлөөһэ 15 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн түлбэрээр, 105-һаа 110 процент хүрэтэр дүүргээд байбалнь, 30 процентээр, 110-һаа дээшэ процентээр дүүргээд байбалнь, 50 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн түлбэрээр түлэхэ эрхэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ олгогдоо.

Ургаса хуряалгын техникын түлөө түлэхэ, мал ажалай фермэнүүдэй тухеэрэлгэнүүдые техническэ талаар хангаха пунктнуудые, автомобильнууд болон тракторнуудые табиха нөөмэл талмайнуудые, ороохо хатаадаг пунктнуудые, хушалтатай тоогуудые, зерноханилищи болон ороохо хадагалха талмайнуудые, үрэ жэмэс болон овощ тушаан абаха пунктнууд болон һарабшануудые, хранилищи, запас частьнуудай складуудые, гаражнуудые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын техникэ суглуулан хабсаргаха цехүүдые бариха ба һэльбэн шэнэлхэ зорилготойгоор зарим колхоз, совхозуудта, гүрэнэй хүдөө ажахын болон бүсад предприятинуудта удаан болзорой урьһаламжа онсо зүйлдэ тооложо үгэхынгэн СССР-эй Госбанкда зүбшөөгдэбэ.

Дээдэ һургуулинуудай студентнүүдые (1-дэхи ба түгэсхэлэй курснуудайхиһаа бэшэн), тусхай, дунда һургуулинуудай ахалагша курснуудай һурагшадые (дүүргэжэ байгшадһаа бэшэ), тэрэшэлэн техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшадые (техническэ мэргэжэлэй дунда училищинуудһаа бэшэн) 1982 ондо тон хэрэгтэй болоһон газарта хүдөө ажахын хүдэлмэридэ (онсо зүйлдэ тооложо) хабаадуулхыень союзна республикануудай Министр нүүдэй Соведтэ зүбшөөгдөө.

Хүдөө нютагуud болон булэг районууд, мүн областьнууд, хизаарнууд болон автономито республикануудта зорюулжа, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэтэй ба профсоюзуудай зохихо республиканска соведүүдтэй хэлсэжэ, 1982 оной ургасын ороохо тарыа болон хүдөө ажахын бүсад продуктнуудые хуряалгын, зөөлгын үедэ дамжуулгын Улаан тугуудые, мүнгэн шангуудые баталхые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа. Хүдэлмэриин 10 үдэрэй дүнгүүдээр эдэ шангууд автоколоннонууд болон транспортын бүсад һалбариануудта барюулагдадаг байха юм.

Гүйсэдкомой, арадай депутатуудай хизаарай областьной Соьедэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй грамота барюулалгатайгаар «1982 оной ургасын хүдөө ажахын продуктнуудые автомобиляар зөөлгын отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тогтоохые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаба.

1982 оной ургаса хуряалгада ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэдэ үндэр дүнгүүдые туйлаһан трактористмашинистнуудтэ, хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдтэ худалдахын тула колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта дэлгүүрэй жасаһаа хүнгэн автомобильнууд болон мотоциклнуудые хубаарилхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаба.

1982 оной ургаса хуряалгада хэрэглэгдэхээр тарилга шалгагдаһан материальна-техническэ нөөсэнүүдые наринаар арьбалха хэрэг хэлгахыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Үрэ жэмэсэй болон овощой министерствэдэ, СССР-эй Мелиорацийн ба үнаһан ажахын министерствэдэ, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерствэдэ болон СССР-эй Госкомсельхозтехникэ дэ даалгагдаба.

Түс тогтоолоор хараалагдаһан даабаринуудые дүүргэхын түлөө хинадта тогтоохыень СССР-эй Арадай хүн налтын комитедтэ даалгагдаа.

1982 оной ургаса хуряалгада саг соонь бэлэдхэгдэ эмхитэйгэзэр үнгэргэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба 1982 — 83 онуудай малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ бусадшье хэмжээнүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоодотор хараалагданхай.

КПСС-эй XXVI съездэй шийдхэбэринүүдые хүтэлбэрилгөөр, хүдөө ажахые сайжадань хүгжөөхэ, ургаса хуряалгаяа гэзэлтэ хороотогоөр үнгэргэхын, 1982 оной ороохо тарыа болон хүдөө ажахын бүсад ургамалнуудые гүрэндэ худалдахадаа түсэбүүдые дүүргэхын, улам олон дүүргэхын тула, 1982—83 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха талаар партийна, совет, хүдөө ажахын профсоюзай болон комсомолой организацинуud, мүн хоз, совхозуud, промышленна болон транспортын эмхинүүд урдаа табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бүхы хүсэзэ зүүлхэ гэзэ найдажа байна.

КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет алгаһалхэйлэн мэдүүлбэ.

ВЛКСМ-эй XIX СЪЕЗДЫЕ ҮГТҮҮЛАН

СЭДЬХЭЛЭЙ УРЯАГААР

Районоймнай комсомолшууд болон залуушуул энэ түүхэтэ жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо, габшагай һайнаар ажаллажа байна. Энэншье гайхалгүй. Үнэхөөрөөл, түүхэтэ жэл болохонь шуу.

Хандагайн леспромхозой комсомол-залуушуулай экипажые ударидагша, ВЛКСМ-эй XIX съездын делегадаар һунгагдаһан В. Кащеевэй, Улаан-Одоной дунда һургуулиин һурагшадай, 19-дэхи номой магазинай комсомол-залуушуулай коллектив Ленинскэ комсомолой эзэлжээтэ съездые СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор үгтахын тула гаргаһан үүсхэлые ВЛКСМ-эй райкомой бюро һайшаан дэмжэһэн байна. Эдэ үүсхэлнүүд мүнөө хаа хаанагүй дэмжэгдээ.

«Мал ажал—комсомолой габшагай хэрэг» гэһэн хүдэлөөн улам үргэдэжэ байнхай. ВЛКСМ-эй райком, комсомолой комитедүүд мал ажалда залуушуулые олоор хабаадуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Фермэ, бригадануудта, гүүртэ, отарануудта комсомол-залуушуулай коллективүүдые байгуулха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулагдана. Мүнөө үедэ һу һаалиин фермэнүүдтэ 64 залуу хүбүүд, басагад ажаллана. Тэдэнэй 49-ниинь ВЛКСМ-эй гэшүүд. Тиихэдэ комсомол-залуушуулай коллективүүдтэ бүхыдөө 300 гаран залуушуул хүдэлнэ. Энэ үшөөл үсөөн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Байгша оной малай үбэлжэлгын үедэ комсомолой путевкоор 102 хүбүүд, басагад мал ажалла хүдэлхөөр эльгээгдэһэн байна. Тэдэнэй олонхинь хурьгашадаар ажаллаа. Тэдэнэр булта муу бэшээр ажаллажа, түрэл совхоздоо горитой туһа хүргэһэн байха юм. Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ эдэдэ һайн һайхан үүсхэл балаган гараа. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ Баруун-Хасууртайн һу һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллектив ВЛКСМ-эй XIX съездэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн һайндэртэ ажалай бэлэг болгон һу һааха жэлэйнгээ түсэб болзорнооиь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 60 центнер һу гүрэндэ худалдахаар шиидэһэн байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ тус фермын залуу һаалишад Елизавета Санжижапова, Гажид Гармаева болон бусад үнеэн бүриһөө хоёр мянга гаран килограмм һу һаанан байна. Мүнөөшье тэдэнэр һаамаа доошолуулнагүй.

Залуу мал адуулагшадай дундаһаа Хориин совхозой Зорикто Жамбаловые онсо дурдамаар. Ажалша бэрхэ, хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг энэ хүбүүн жэлһээ жэлдэ ажалдаа үндэр бүтээсэ түйладаг. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр тэрэ «XI табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгтэ хүртэһэн байна. Тиигэжэ тэрэ Румыни ошохо аяншалгын путевкоор шагнагдаа бэлэй.

Районоймнай залуу хонишодой тон харюусалгатай хаһа ябажа байна. Абтаһан хурьгадаа үхэл гарзада оруулангүй хүхэ ногоондо гаргаха гээшэ тэдэнэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Хурьга абаха талаар Анаагай совхозой Александр Воронченко, Дээдэ-Тайлсын совхозой Вячеслав Цыдыжапов гэгшэдэй комсомол-залуушуулай коллективүүд һайн дүнгүүдые туйлаа. Залуу хонишон Семен Семенов түрүүлынхээ түрэхэ эхэ хонидой зуун хонин бүриһөө 100 хурьга абанхай.

Районой промышленна предприятинуудта ажаллажа байһаан комсомолшууд болон залуушуул баһал эдэбхи үүсхэлтэйгээр, шэн зоригтойгоор хүдэлнэ. Модо зөөдэг комсомол-залуушуулай экипажнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ залуу коммунист, ВЛКСМ-эй XIX съездын делегат Виктор Кащеев түрүүлжэ ябана. Тэрэнэй экипаж үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэб 134 процент дүүргээ юм. Харин мүнөө тэрэ комсомолой съездын нээгдэхэ үдэр болотор байгша оной дүрбэн һарын даабари дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1500 кубометр „модо зөөхэ уялга абаһан байгаа. Түрүү жолоошон хэлэһэн үгэдөө хүрөөд байнхай.

«Бурятсельхозмонтажкомплект» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал колоннын Анатолий Федоровой толгойлдог комсомол-залуушуулай бригада мүн лэ өөһэдынгөө ехэ хуралдаанай һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр үгтахын тула оролдожо байна. Тус бригада үнгэрһэн жэлдэ КПСС-эй ээлжээтэ съездые нэрэтэй солотойгоор үгтахын тула дэлгэрһэн мүрысөөндэ илажа, «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Мүнөө бригадын гэшүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй, түрүү онол арга хэрэглэһэнэй ашаар һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Иимэ залуу ажалай түрүүшүүл район доторнай тон олон. Хабарай, тарилгын харюусалгатай хаһа эхилжэ, эндэ залуу механизаторнуудтай хаба шадалаа харуулха байна. Районой ажахынуудта комсомол-залуушуулай звено, агрегадууд байгуулагдажа, тэдэнэй хоорондоо мүрысхэ мүрысөөнэй гурим үни хараалагдажа, бултанда мэдэлгэ болгогдонхой. ВЛКСМ-эй райком, ажахынуудай комсомолой комитедүүд механизаторнуудай һаадгүйгөөр ажаллаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Полевой станнуудта таарамжатай эрхэ байдал байгуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Ажахы бүхэндэ агитколлективүүд эмхидхэгдээ. Эдэнэй бүридэлдэ ехэнхинь залуушуул юм. Тарилгын үедэ тэдэнэр полевой станууд дээгүүр ябажа, концерт наада харуулха, эдэб һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэхэ, ханын газетэ болон дайшалхы хуудаһануудые гаргаха байна. Тэрэшэлэн ажахы бүхэндэ комсомолой прожекторэй постнууд байгуулагдаа. Юрэдөөл, онсолон хэлэхэдэ, районоймнай комсомолшууд болон залуушуул болохоёо байгаа өөһэдынгөө эзлжээтэ съездые габшагай ажалаараа, эрхим һуралсалаараа үгтахын тула бүхы һанал бодолоо, шэн зоригоо, хаба шадалаа зорюулжа байна.

П. БАГИНОВ,
ВЛКСМ-эй Хорин райкомой нэгдэхи секретарь.

ЭРХИМЛЭГШЭД ОЛОШОРНО

ВЛКСМ-эй XIX съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ ороһон барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын комсомол-залуушуулай коллективүүд эдэ үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Эндэ Михаил Кокориной хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай бригада амжалтатай ябана. Энэ коллектив Таксимо поселогто гэрнүүдые, соёлой байшан барилсана. Тэрэшэлэн Вячеслав Сумановай, Лев Бороевой хүтэлбэрилдэг бригадануud магтаалтай.

БАМ ай агуу барилгада ехэхэн хубитаяа оруулжа байһан манай республикын залуушуулай түлөөлэгшэд — — «Буряадай комсомолец» гэһэн отрядай гэшүүд эрхим дүн туйлана. Мүнөө залуу барилгашад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, улам эршэмтэйгээр ажаллана.

Д. НИКОЛАЕВ.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАА

Шулуутайн леспромхоз дотор ССР Союзай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Бэшүүрэй болон Кокэтэйн модо бэлэдхэлгын пунктнууд илажа гараа. Бэшүүрэй пунктын худэлмэришэд кварталай түсэбһөө гадуур 3,4 мянган кубометр модо зөөгөө, тиихэдэ модо тайраха түсэбөө 1400 кубометрээр үлүүлээ. Транспортна цехэйшье коллектив һаадгүйгөөр ажаллаа.

Социалис мүрысөөндэ Ю. М. Коршуновой хүтэлбэрилдэг мастерска участок, И. Н. Тютринэй, А. А. Доморадай, А. А. Шаповай хүтэлбэрилдэг бригадануud түрүүлжэ ябана.

Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй ажалайнгаа үндэр бүтээсые алдангүй саашадаашье амжалтатайгаар ажаллаха байһанда найдахаар.

Д. ТУМАНОВ.

Эдэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Валерий Дашинимаевич Бадневай хүтэлбэрилдэг Гэрээтэн һаалиин фермын коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр дутамаг байбашье һаа, эбтэй эетэй ажалаараа ушарһан бэрхэшээлнүүдээ дабажа, баясамаар дүнгүүдые туйлаһан байна. Тус фермэ жэлэй эхиниһээ хойшо һу һааха, гүрэндэ тушааха түсэбөө жэншэдтүй дүүргэнэ. Малшадай хубиин амжалтануud мүн лэ баясамаар.

Арбан дурбэдэхи жэлээ һаалишанаар худэлжэ ябаһан Пыжит Ломбоевна Доржиева сагаан эдеэ ехээ абажа, социалис уялгаяа горитойгоор үлүүлээ. Нёдондо жэлдэ ажахы соогоо түрүүлжэ гараһан Нима Сосоровна Цырендашиева баһал амжалтатай. Тэрэ ажахынгаа һаалишадай дунда хододоо эрхимлэдэг, ажалша бэрхэ малшан болоно. Өөрынгөө дураар 25 үнеэ даажа абаһан Наталья Аюшеевна Даблаева мүн лэ түсэбөө үлүүлжэ шадаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) һаалишад Н. С. Цырендашиева, П. Л. Доржиева, Н. А. Даблаева.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Зураглал

ҺАНАҺАНАА ХҮСЭЛДҮҮЛНЭ

Үнгэрһэн жэлдэ мүн. Гансата ехээр ороһон саһан тала дайдые хушажа, хайлахаар бэшэ байрын саһан тогтсоо. Эгээд энэ үедэ Гутай ерэбэбди.

«Новосретенский» совхозой директор Василий Иванович Серебренников малшадта ошохоёо түхеэржэ байһан аад, сонхоор шагаажа:

— Нёдондо эдыдэ оройдоошье саһан ороогүй байгаа һэн. Теэд үбэлдөөшье бираагүй бэлэй. Харин уһалуури шадал соогоо хэһэнһээ боложо, дан муу гэхээр бэшэ ургаса хуряажа абаабди, — гээд, энэ жэлдэ саһанай ехэхэнээр оробол, һайн байха тухайнь һанаата болон хөөрэхэ хоорондоо, ажахынгаа бэрхэ хонишон, үнинэй коммунист Базар-Сада Аюшеевич Аюшеев тухай һайшаалай үгэ хэлээд абаба.

Юуб гэхэдэ, совхозой директор һаяхан тэрэнэй отарадань хүрэжэ, ажал хэрэгээрнь һонирхоһон байгаа бшуу.

Базар - Садые үнинэй һайн мэдэхэ тула һонирхон һуражэ, хуушанайнгаа танилда хүрэжэ ошохо гэбэб. Тиигээд торон тогтонгүй, Гутайн зүүн-хойно Булаг-Хүндын отара тэрэ дарыа хүрэгдөө бэлэй.

Ерэхэдэмнай, һолоомоёо һаяшаг асараад, хонидоо уһалжа байба.

— О-о, үнинэй харагдаагүй хүн хаанаһаа ерэбэ гээшэбши? — гэжэ тэрэ гарыем бариха хоорондоо хэлээд, миһэрдэгээрээ миһэрээд, хүхюутэйгээр мүрыем альгадаад абаба.

Хэзээдэ шогтой хүхюун ябадаг зангаа орхёогүй, нюур шарайгаараа балай хүгшэрөөгүй гэжэ хөөрэлдэхэ хоорондоо обёороо һэм.

— Гоё газарта байдаг байнат. Урдань ангууша ябаһан гэжэ мэдэхээр, ойн захаһаа һалаха дурагүй гээшэ хат, — гэхэдэм, тэрэ эльгэ хатаад, хоёр шандаганай хойноһоо ябаха арга болохогүй, хэхэ ажал хүдэлмэри ехэ гэжэ ойлгуулаа һэн.

Үнэхөөрөөшье, ажалайнь ехэ байһыень һүүлдэ ойлгожо абаа бэлэйб. Намар ерэжэ, һолоомо, үбһэсэ газаагаа оруулжа абаха гээшэ тон шухала болонхой байгаа һэн. Базар-Сада Аюшеевич трактор, машинын сулөө гаража үгэхэдэ, нэгэшье удаа таһалданүй, үдэр бүхэндэ нэгэ хүниие хажуудаа абажа, сулөөгүй хүдэлнэ. Тиигээгүй һаань, поли дээрэ бэлшэһэн адуу мал һолоомыень гэшхэжэ һалгааха бшуу.

Дүрбэн жэлэй урда тээ нүхэр Аюшеев һамгантаяа хамта зүргаан зуугаад хонидаа дамда гаража, айл бүлэ болонхой. Тиихэдэ багашуулынь эжы, абадаа туһатай. Юһэдэхи класста һурадаг Хандасуу басаганиинь зунайнгаа амаралтын үедэ шадалаараа туһа үзүүлдэг юм. Тэрэ һургуулиингаа амаралтын боломсоор, гэртэхиндэ ерэжэ, али бүхы худэлмэридэнь туһа хүргэдэг байна.

Үндыжэ ехэ болоходоо, үхибүүдэй үзүүлхэ аша туһань энэ ха юм даа. Бү мэдэ, хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Хандасуу басаган хүдөө ажахын дээдэ һургуулида орожо гү, али үгышье һаа, эхэ эсэгэеэ халан абажа, ороодосотой бэрхээр худэлхэшье аалам?.. Нимэ эрмэлзэл Хандасуу басаганда гүйсэй бии. Теэдшье түрэл нютагтаа үлэхэ, худэлхэ тухайнь гэртэхиниинь нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байха...

Эдэ бүгэдэ тухай Базар-Сада Аюшеевичтэй хөөрэлдэжэ байхадамнай эли болоо һэн.

Намарай утахан һүниин саг газаа орожо, яаралгүй һуужа хөөрэлдэхэдэ, таатай зохид болонхой ааб даа. Базар-Сада Аюшеевич ороойхон тээ шэрэжэ асарһан һолоомоёо шаргаһаань буулгаһаар л, гэртээ орожо, һамганайнгаа шанаһан сайень уужа һуугаа һэн.

— Совхозой директор үглөөдэр шамда тэргэтэй хоёр трактор үгэхөөр хэлэжэ байгаа бэлэй. Теэд хажуудашни хүн олдохо юм гү? — гэжэ асуубаб.

— Үгы, — гэжэ нүхэрнь эридэр харюусаба. — Хубүүд албанда ошохо болоод, хэлэһэн хүмни аргагүйдэлдо.

Булаг-Хүндыдэ аршаанай шэнги туһгалаг сэбэр уһатай үрэмдэмэл худаг малтуулхадаа, хонишон тон ехээр баярлаа һэн. Тиигэнь шьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, бэшэ тээһээ малаа уһалха гол горхон гэжэ байгаагүй.

Булаг-Хүнды Нарин-Гутайн адагта юм. Тэрэнэй эхиндэнь Базар-Садын эсэгэ - урса гэр байдаг һэн. Гэрэй үмхиржэ һалахадань, ойн модоной худэлмэридэ ябадаг, ангуушан нэрэтэй хубүүниинь орондоо шэнэхэн гэр бодхоогоо һэн. Бү гайхагты. Юуб гэхэдэ, түрэһэн эсэгынгээ хүндэдэ, тэндэ хэдэн хуша һуулгажа хорёолһон байна. Мүнөө тэрэ хушануудынь улам үндын һагсайнхай.

Агнуурийн хаһын ороходо, гэрээ ишшэ сэхэ ерэдэг һэн. Харин һүүлэй үедэ, хониндо ороһонһоо хойшо, жэлдээ н

СССР 60 ЖЭЛ

АХА ДУУ АРАДУУДАЙ БАТА БЭХИ НЭГЭДЭЛ

ЖАРАН ЖЭЛЭЙ урда тээ зол жаргалта харгы замууднай нэгэдэн ниилээ hэн. Хадата Арменийн зүргэ совет республикануудай үргэн ехэ харгы замтай ниилэhэн байгаа. Энэнь минии Эхэ орондо амжалтын орьёл өөдэ дабшалтын, hүмбэр ургануудые, хада хабсагайнуудые гаталан дабалгын харгы болоо.

Түрэл хизаар нютагаймнай газар дайдын түхэл дүрсэ виноградай набшаhандал адлирхуу юм. Арменийн газар дайда ороной бүхы дэбисхэрэй оройдоол нэгэ процентын арбанай нэгэ хубинь, тэрэнэй hүн зоной тоо манай Эхэ ороной бүхы арад түмэнэй нэгэ хубиhаа халта үлүүниинь болодог!

Багахан хубинь болоно. Революцийн урда тээ Арменийн үйлдэбрилдэг продукци тон бага байгаа. Ядахадаа тэрэ зүүшье ондоо тээhээ худалдажа абадаг hэн. Табадахи зуун жэлдэ армян арадай үзэг бэшэгые бии болгоhон Месроп Маштоцой үг салгамжалагшад уншажашье, бэшэжэшье шадахагүй байгаа. Мүнөө совет Арменидэ үйлэдбэрилэгдэнэн хэдэн зуугаад эд бараан, эдлэл хэрэгсэлнүүд дэлхэйн олон арбаад ороноудта эльтээгдэдэг, харин үзэг бэшэггүй хүнүүдэй үхибүүд, ашанар институтуудай уужам hаруул корпусууд соо эрдэм шудалжа байна бшуу.

Бидэ хани барисаагаараа хүсэтэйбди. Дэлхэй дээрэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ Арпа-Севан гидротехническэ барилга хэлбэн тула барилташад 48 километр үргэнтэй хадые hэтэ малтаhан байгаа.

Тэдэнэй эршэтэ ажалай үрэ дүнгүүдээр хамтархадаа, совет арадуудтай үдэр бүри ухаан соогоо мэндэшэлэлдэжэ, тэдэнэртэ баяр хүргэнэбди. Узбегэй хлопогоор нэхэгдэнэн хубсаhа үмдэнэбди, Белоруссийн станок дээрэ худэлнэбди, Закавказийн уянгата hайхан аялга хүгжэмые Рижскэ транзистораар шагнанабди. Минии Армени олонациональна социалис соёл тэгээрэлдэ ниилэн нэгэдэжэ, оюун ухаан бодолоороо улам баяжаа. Советүүдэй ороной бүхы арадуудтай минии түрэл арадай агуусехэ хани барисаан эдэ бүхы амжалта, илалтануудые гиигүүлэн байнал.

Серо ХАНЗАДЯН,
уран зохёолшо.

ЛЕНИНЭЙ ЗААhАН ЗАМААР

Б. Е. САРКИСОВ,
Арменийн ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

ҮНИ ХОЛЫНШЬЕ hАА, хэзээдэшье мартагдашагүй 1922 ондо Ереванай горсоветэй түрүүшын сесси болоо hэн. Революцийн агууехэ вождь, Коммунис парти болон Совет түрэнэй үндэhэ hуурие тавинша В. И. Ленинийе Советэй хүндэтэ түрүүлэгшээр ургаhан ушар энээндэ онсо удха шанар олгоhон юм.

Энэ хадаа хүндэ хүшэр үе байгаа. hандаргадаhан, түлэй ядуу байдалтай Арменийн үнэhэн тоброг болошонгой байгаа бшуу. Залуу республикын экономико ахир туулуур hэн. Совет Росси аха ёноной туhаламжа үзүүлэн тула эгээл түрүүлэн тэрэндэ гараа hарбайба. Ороотарга, эм дом, түлишэ ашаын вагонууд Арменидэ хойтэ хойноhоо ерэбэ. Эдэ бүгэ улэсхэлэн хооhон байтай, гэр байрагүй хүнүүй хоорондо хубаарилха, ольницануудта, үндэр наhатай олоhон хүнүүдэй ажаhуудаг айшангуудта туhалха гэhэн хүэр зорилго засагай урда таидаа бэлэй.

Харин мүнөө арадай түлэгшэд СССР-эй байгуулагжа байха үедэ хүн зоной ой таандашье орохоор бэшэ hаан юмэндэ анхаралаа удулжа байна: Ереванай итрополитенэй хоёрдохи эльзэн баригдана, республикынислэл хотодо спортивно-концертын томо ехэ комплекс багидана...

Түрүүшын үдэрнүүдhээ хойш социалис Армени асари амжалтануудые туйлаа. Совет ерэдуудай эбтэй эетэй дотор Ленинэй захяа заабринуудай бэелүүлэгдэhэнэй газар, энэ бүгын бүрин эрхэ гэшүүн—Арменийн ССР ехэ амжалта, илалта туйе бшуу.

Армени Советскэ Союзай газар дайдын 0,13 процентые тэрэнэй хүн зоной 1,1 процентые эзэлдэг юм. Тиигэбэшье тэрэ совет индустриин түрүү эзргэдэ дабшадаг. Ниитэ-союзна үйлэдбэридэ тэрэ хэдэн шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгөөр 5-haa 30 процент хүрэтэр эзэлдэг байна. Энэмнай молибден, синтетическэ каучук, электротехническэ продукци болоно.

Тэрэ гайхамшагта үдэрhөө, 1920 оной ноябриин 29-hөө хойшо Армени дээгүүр эрхэ сүлөөгэй наранай мандахада, хаанта Россин гээгдэнги заха хизаарhаа Армени ороной эгээл хүгжэнги экономическа районуудай нэгэниинь болоо. Совет гүрэнэй ниитэ арадай ажахын комплексдо республикын индустри хурдан түргэнөөр хүгжэhэн байна. Машинь бүтээлгэ, электронико, станок бүтээлгэ, хими, прибор бүтээлгэ болон бусад hалбаринууд гол үүргэ дүүргэнэ.

Хэдэн зуугаад нэгэдэлнүүд, предприятинууд мүнөөнэй технологёор хангагдаhан 180 гаран элдэб түхэлэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, машина, техникэ Европын, Латин Америкын, Азийн болон Африкын 80 гаран орондо эльгээдэг байна.

Мүнөө республикын промышленность 1929 ондо үйлэдбэрилдэг байhантай адли продукци оройдоол үдэр соо гаргана бшуу. Жэл бүри хэдэн зуугаад шэнэ түхэлэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа эхилнэ.

Арадай ажахы эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Илангаяа капитальна барилгын хэмжээн улам үргэдэнэ. Арбэдахи табан жэлдэ энэ талаар 5 миллиардhаа үлүү түхэриг гаргашалагдаhан байгаа. Энээнэй ашаар Закавказийда түрүүшын Арменийн атомна электростанци, Масис-Нурнус гэдэг түмэр замай лини, Ереванай метрополитенэй түрүүшын эзлжээн ашаглалгада оруулагдаа. Дэлхэй дээрэхи гидротехническэ худэлмэридэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ барилга—Арпа-Севан гэдэг комплекс ашаглалгада оруулагдаа. 48 километр утатай тоннелеэр Арпа мүрэнэй hуhан нуур руу урдажа, шудхан ородог болобо. Эдэ бүгэдын ашаар үндэр хадэ уулладахи үзэсхэлэн hайхан нуур ерэзэдүйн үетэндэ үлөөгдэхэ арга болобо бшуу.

Худөө ажахы хадаа манай экономикын эгээл үндэрөөр хүгжэhэн hалбаринуудай нэгэниинь болоо. Партийн саг үргэлжын анхарал ороддолгоор hүүлэй 15 жэлэй хугасаа соо 2 миллиард түхэриг гаргашалагдаа. Энэнь урда тээхи Совет засагай урдахи бүхы жэлнүүдтэ тус hалбарида hомологдоhон мүнгэнhөө үлүү ехэ байна.

Социалис Армени—hалбаран хүгжэhэн соёлтой республика мүн. Олон тоото hургуулинууд, hургуулида ороодуй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, тусхай дунда ба дээдэ hургуулинууд, соёлой гуламтануud олон юм.

Мүнөө Армени совет эрдэм ухаанай томо ехэ түбүүдэй нэгэниинь гэжэ тоологдохо ёhоороол тоологдоно. Тэрэнэй эрдэм-шэнжэлгын институдуудта 20 мянган эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд үрэ түгэсөөр ажаллажа, совет болон дэлхэйн эрдэм ухаанай туйалтанууда ехэ хубитаяа оруулна.

Мүнөөнэй эрдэм ухаанай гол шэглэлнүүд, тусхайлбал теоретическэ механика, астрофизикэ, хими, геологи, биофизикэ, кибернетикэ болон бусад республика дотор хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байнхай. Арменийн ССР-эй Науканууудэй академи Бюраканска астрофизическэ оосерватори болон бусадай алдар суу холо сагуур таранхай.

Совет Армени хадаа хүн түрэлтэнэй туйалтануудай хүшөө, Коммунис партийн сэсэн мэргэн ленинскэ национальна политикын толотомо жэшэ, совет арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаанай, аха нүхэсэлэй толотомо жэшэ мүн.

Советскэ Союзай бүхы арадуудтай хамта армян арад шэнэ общество байгуулагшадай, совет патриодуудай ба интернационалистнуудай хүндэтэ уялгые нэрэтэй солотойтоор дүүргэнэ. Тэрэ агуулхэ ленинскэ партийн хэрэгтэ, манай ороной экономическа, эрдэм, техникын хүсые бэхижүүлгын хэрэгтэ хизаргүй үнэн сэхэ юм. Коммунис байгуулалтада үндэр ехэ амжалта, илалта туйлаhанайнгаа түлөө республикын шагнагдаhан Ленинэй гурбан ордек, Октябриин Революцийн, Арадуудай Хани барисаанай орденууд энээнийе элирхэйлнэ.

Арад зоной аша туhа тухайда, ажана байдал тухайда коммунис партийн, Совет гүрэнэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй эсэгэ ёноной анхарал ороддолгые совет Арменийн ажалшад үдэр бүри мэдэрнэ.

Арменийн ажалшад КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шийдхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Совет Армени бүхэсоюзна социалис мурысөөндэ зургаа дахин удаа дараалан илажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан түгуудаар шагнагдаа.

Мүнөө, СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе—гайхамшагта hайндэрые бүхы ороноймнай тэмдэглэхэеэ бэлдэжэ байхадань, энэ hайндэр хадаа КПСС-эй ленинскэ национальна политикын агуулхэ илан мандалгын hайндэр, интернационализмын hайндэр, арадуудай хани барисаанай болон аха нүхэсэлэй hайндэр болоно гэжэ армян арад тоолоно.

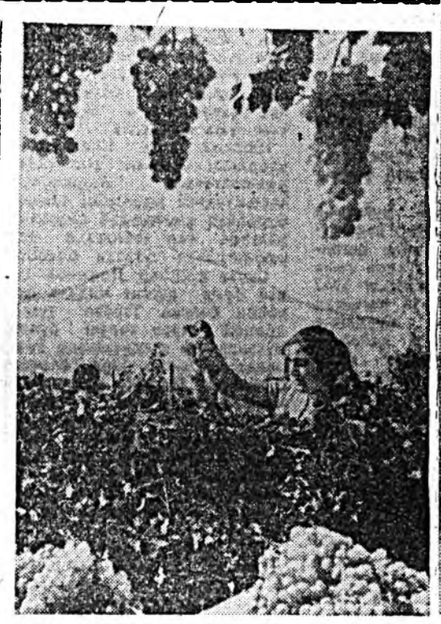

РЕСПУБЛИКА дотор виноград тарижа ургуулга эгээл үндэтэй, эгээл харюусалгатай ажал гэжэ тоологдодог юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Араратска районой «Двин» совхоздо виноград хуряажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Социалис Ажалай Герой, Арменийн ССР-эй Верховно Советэй депутат, «Ерпромстрой» трестын бригадир Г. С. Маркарян (тэг дундань) Ереванай 15-дахи ГПТУ-гай hурагшадтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроникэ.

ШУЛУУНУУД ДЭЭРЭ hАЛБАРhАН СААДУУД

—ХАНГИЛ хабсагайнуудташье үрэ жэмэсүүдэй ургажа болохо байhые харанат,—гээд үнинэй виноградшан задарhан буурсагуудтай эшэнүүдые нам тээшэ hарбайн хэлэбэ. —Бүри hайхан лэ эндэ хайр шулуутай хооhон тала байhан юм. Харин мүнөө үрэ жэмэсэй сэсэрлиг ургаса үгэхэеэ байна.

— Түрүүшын эшэ хайшан гээд hуулгаа hэмбибди? — шулуутай хүрьhэ үрэмдэhэн, дэлбэлhэн, набтар газарай үрэжэлтэй шорой асаржа, тэрээн соо хэлхынүүдые hуулгаhан байгаабди.

Абрам Киракосян — үндэр хадата Талинска районой Каракерт госхондо совхоз эмхидхэн сайгуулагшадай нэгэн юм. Хорин жэлэй урда бүлэг эдэохитэдтэй хамта энэ хада хангил нютагта шэнэ ажахы тогтоохоо ерэhэн байгаа. «Каракерт» — «Шулуун сооhоо мүндэлөө» гэhэн нэрэнь ехэ ушар удхатай! Абрам Киракосян, тэрэнэй нүхэд тунхараагүй. — Гол шухала зүйл болохо уhан эндэ бии байгаа бшуу, — гэжэ садовод тайлбарилна. Айхаотар халуун энэ нютагта баригдаhан уhалуриин хүсэтэ түхеэрэлгэ уhа асараа. Каракерт мэтэ ажахынууд мүнөө Арменидэ хэдэн арбаад болонхой. hүүлэй хорин жэлэй туршада шулуун «вишапуудhаа» шулуун болошоhон абарга томо амитанние эртэ урда сагай үльгэр домогууд соо тиигэжэ нэрлэдэг байhан 80 мянга шахуу гектар үрэжэлтэ газар буляан абаhан юм гэдэг: хооhон тала байhан ехэ газар дээрэ виноградууд, саадууд, огородууд hалбаруулагданхай. Армение «Карастан» — шулуунай орон гэжэ поэдүүд бүри hаяшаг лэ нэрлэдэг байhан. Газар дайдынь 90 процент хаданууд болоно. Машинаар элдүүрилжэ болохо газарай гурбанай хоёр хубинь далайн нюруугаа дээшээ хоёр мянга шахуу метр үндэртэ байдаг.

Арменидэ Советүүдэй засагай тогтоогдоhоной ашаар. лэ шулуутай шэнэ газарта добтолхо арга бии болоhон түүхэтэй. Арменийн худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын съездын делегадуудай хэлэhэн үгэнүүдые Мариэтта Шагинян бүрин бэшэжэ абаhан байха юм. Хамтын ажал, хүсэтэ техникэ иимэ зорилгонуудые шидхэжэ шадаха юм.

Арменийн худөө тосхонуудтахи дурасхаалай тэбтэгүүд дээрэ табигдаhан өөhдын тракторнууд, плугууд — шулуугаар дүүрэн губи талые совет республикануудай аха дүүгэй туhаламжатайгаар элдүүрилэн ашаглаhанай гайхамшаг гэршэ жэшээ болоно. Эди шэдитэ техникэ хадата хизаарай тарлашадай гол союзнигынь болонхой. Республикын бүхы районуудай хада үбээнүүдэй ташалангуud эдлүүриин газарнуud болгодожо үргэлжэлhөөр. Хүсэтэ грейдернүүдээр, бульдозернуудаар, бусад техникээр эбсэглэгдэhэн машинно-мелиоративна станцинуудай, «Госкомсельхозтехникын» отрядууд тэдэ хада ууланууудта добтолно.

Хайр шулуута хооhон дайдые элдүүрилэн ашаглахын тула 20 гаран янзын хүндэ худэлмэри хэгдэнэ. Эндэхи түрүүшынь «ургаса» — виноград, үрэ жэмэсүүд бэшэ, харин шулуунууд байhан: гектар бүриhөө дунда зэргээр зургаа мянга гаран тонно шулуун малтагдан обоолгодоhон байгаа!

Хожомынь лэ, шулуун нэмэргэhээ сүлөөлэгдэhэн газарта тунга ногоон, саад сэсэрлигүүд hалбардаг болонхой. Тиигэжэ тэрэл Талинска район үндэhөөрөө хубиланхай. Ноемберянска район персигүүдэй бааза болоhон байна. Олон шатата бүлүүр станцинуудаар уhалагдадаг саадууд-террасануud Иджеванска районой, Зангезурай хада хабсагайнуудта, Араратай бооринуудта улам дээшээ дамжан дабшана.

Хаданууд hаа буляан абтаhан участок бүхэнэй оршон гойрондо — ябталмал шулуун обоо губэнүүд тобойн харагдана, өөрынгөө багахан республикые hалбармал саад сэсэрлиг болгожо байгаа хүнүүдэй шэн зоригто ажалай, баатарлиг оролдолгын дурасхаалай хүшөөнүүд болон зогсоно. Шулуун дээрэ ургуулагдаhан саад болон hалбарна!

Г. АРУТЮНЯН,
ТАСС-ай корр.

АРМЕНИЙН ССР-тэ мал ажал амжалтатайгаар хүтөөгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Джрарат» совхоздохи 800 үнеэнэй hуруhалагдаха hү haалипи комплекс.

ТАСС-ай фотохроникэ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ МҮНХЭ БУЛАГУУД

...ада ууланууудай сайбайгаhхэржэ байдаг хизаар, ...эзүр нютагта шэнэ бу...удай сэбэрхэн уhан ...ылан мэлмэрнэ. Ороо...ка хэдэн дабхар хаал...удай барилгашад Эсэгэ ...оо хамгаалгын Агуулехэ ...ай фронтнуудта дайлал...уhаhан зангезурайхидай ...эдлэлдэ зорюулан, тэрэ...ө үгэмдэн гаргаhан түү...ой.

Арменидэ хэдэ мянган ...ат-памятникнүүд бии юм. ...нь хадын харгынуудай ...уулаар, хүдөөгэй зүргэ...ий захаар, байса хабса...уудай хаягаар бурьялгаа байдаг. Городуудай олон ...ой үйлсэнүүд гу, али ...олигүүдэй дундуур газар ...оо гэнтэ уhанай орьёсасаржа байхые хараТэндэ «Залуу гвардеелэ», «Дайнай үедэ набаhаhан Эчмиладзиин хүлэ», «Одзунай солдата алдар соло!» гэhэн ...то тодо гаршагуud арха байха.

Пушкинай хүтэл. Арьямододой хажуугаархи ...ын дэргэдэ бурьялжа ...дг уhатай соморхон паник. Александр Сергеевич Пушкин Кавказаар аянда ябахадаа, Грибоедовтэй бэтэйнь ушарhан. Карованкай шулуушанстер Варгет Меграб тэрэ ...аралые хэдэхэн жэлэй ...а мүнхэлhэн байгаа. Ороо...ой уран шүлэгшэ онсо бэ...тэндэ улад зоной дурлал ...баясхалангые шулуун ...дэ hгилэмэл хээ, угалза...удаар дамжуулан элирлhэн байдаг.

Туркалат hайхан ямар ...н булагуудые ород-ар...н хани барисаанай дуулаалтэ hүлдэ тэмдэгүүд ...ь арад зон нэрлэдэг бэ! ...уша мэргэн дархашуул ...н сэдьхэлэй эрилтээр ура...н бүтээhэн байха. Хара туф шулуугаар бүтээгдэhэн схэшье үндэр бэшэ пирамида (хушөө добуун) районой түб Спитак шадар шобойжо байдаг. Ямаршье гаршагүй, гараар hиилэгдэhэн «1804» гэhэн нэгэл тоо тэндэнь бии. Энээнние тайлбарилбал, мартагдашагүй тэрэ жэлдэ ородой 114 баатарнуud армян аха дүүнэртэеэ хамта дайсанай зургаа мянган мотито сэрэгшэдтэй үхэтэрөө тулалдаhан удхатай.

Харин мүнөө тэрэнэй хажуудахи аркын тэг дунда «150» тоотой дурасхаалай жэрэгэр комплекс болонхой. Энэнь ородой гүрэндэ Арменийн нэгэдэн ороhоор зуун таоин жэлэй ойн hайндэрэй үеэр нэгэдэhэн юм. Дундуур добуун, үндэр хүшөө — түүхэтэ үе сагай схэ хугасаа доторхи хүн зоной хани барисаанай шатануud болоно.

Аштарак, Иджеван, Дилижан, Ленинакан, Ошакан... Дурасхаалые мүнхэлhэн булагуud Арменийн газар дайда дээрэ хаа-хаанагүй харьялжа байдаг. Алдарта баатарнуud, агуу, нангин хани барисаан түхай дурасхаал уhан шэнги мүнхэ, тэрэнэй үндэhэ hууринь гранит мэтэ бата.

(ТАСС-ай корр).

ТОО, БАРИМТАНУУД

«Сэнхир хотонууд зариманда хүнүүдэй зүүдэндэ харагдадаг...» Арменийн барилгашад тэдэнние ехэнхидээ улаягаан үнгэтэй туф шулуугаар баридаг. Гэхэ зуура шэнэ барилгануудай түхэл хэлбэринүүд бүришье hайханаар харагдана. Хада хабсагайнууд хажуу тээшээ нэмжыхэ арга олохон хотонуудта олгоноогүй. Тиимэhээ дээшээ тэгүүлэн, олон дабхараар табсантан жэрынэ.

Горнягуудай Кафан хото анха түрүүн тиигэжэ хада өөдэ абиран гараhан юм. Хуступ-хадын ороhоо юрэ бусын панорама нээгдэнэ. Тэг дундань, Вохчи мүрэние зубшан, олон дабхар байшангууд бодоод, тэдэнэй оршон тойрондо — хаданууудай боорёор баhал үндэр табсангуудтай гэрнүүдквартануud үрдилдэн ургана: гэр бүхэнэй оройнь хүршэ байшангай хотон болоно. Эндэхи хүн зон ходоро гараhан подъезднүүдээр гү, али лифтээр дамжан, модоной аса гэшүүhэнүүд мэтэ үйлсэнүүдтэнь хэдэхэн минутын турша соо гарана.

Кафан — Арменийн хурдан түрэн хүгжэжэ байгаа районуудай нэгэн, хадалиг Зангезурай промышленна зүрхэн болонхой. Газар дорохи баялигуудай элбэг ехэ нөөсэ эндэ бии юм. Гэхэ зуура энэ хото зүг бүхэнhөө хангил шэлэнүүдээр хабшагданхай, оршон тойронхи олон километрэй зайда нэгэнье жэгдэ талмай харагдахигүй. Тэрэнhээ гадна газарай хүдэлдэг зонодо хамаадана. Энэ хизаарта газарай ехээр хүдэлhэн 1965 он мүнөө хүрэтэр мартагдаагүй. Байра байшангуудые hундалдуулан бариха онол арга тиигхэдэ шухала гэжэ тоологдоhон байгаа.

Энээнние бэлэн бэшэ, шэнжэлэдээгүй хэрэг гэгэд ойлгодог hааб даа. Газарайнь хүдэлдэг Кафанда барилга хэхэ эгээн таарамжатай аргануудые шэнжэлэн бэдэрэлгэдэ гансашье Арменийн бэшэ, мүн ороной аха дүү олон республикын мэргэжэлтэд хабаадаhан байна.

Хамтын оролдолго хүсэлэлгэ hайн үрэтэй байгаа. Тон шэнэ онол арганууд хэрэглэгдэн, Кафан хото эршэмтэй түргэнөөр бодожо эхилээ hэн. Хэдэхэн жэлэй турша соо хотын түхэл шарай танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Шэнэ заводууд, фабрикануud — электронно, электротехническэ, хүнгэн, модо болбосоруулдаг индустриин томо нэгэдэлнүүдэй филиалнуud тогтоогдонхой.

Кафан хото бусад бага хотонуудта жэшээ болоно.

В. МАНУКЯН.

△ Арменийн хүн зоной тоо 3,2 миллиондо хүрөө. СССР-эй байгуулагдаhан жэлдэ республикын дэбисхэр дээрэ 680 мянган хүн ажаhуужа байгаа hэн. Мүнөө Арменийн нинслэл — Ереван хотодо 1,1 миллион хүн ажаhуудаг.

△ Электротехническэ эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгаар Армени СССР-тэ — хоёрдохи, станогуудые бүгэлтэгэр — дүрбэдэхи, приборнуудые үйлэдбэрилэн гаргалгаар табадахи hуурн эзэлдэг юм.

△ 1982 оной эхиндэ республика дотор 14 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэжэ байгаа. Энэ хадаа ороной хүн зоной хүртэсэдэ эгэл үндэр үрэ дүн болоно. 1922 ондо ородоол 5 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг hэн.

△ Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ, 1980 онойхитой сасуулбал, национальна доход 7,2 процентэр дээшэлээ. Арадай ажахыда 1210 миллион түхэриг hомологдоо.

△ Республикын худөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Шулуулиг, хужарлиг хүрьhэтэй тазар элдүүрилэгдэжэ, үрэ жэмэстэ саадууд, виноградууд hуулгагдана. 1981 ондо Арменийн түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ виноградай ургаса ургуулагдаа — 335 мянган тонно.

△ Арменидэ юрэнхы эрдэмэй 1500 гаран hургуули худэлнэ, 600 мянга шахуу hурагшад тэндэ hурадаг. 13 дээдэ hургуулидань 43 мянтан студент тоологдоно. Жэл бүри арбаад мянган дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд арадай ажахыда нэмэжэ ороно.

△ Арменийн ССР-эй Науканууудай академидэ 32 научна эмхи зургаан тоологдодог. Республика дотор 20 мянган научна худэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо 700 өрдэмэй доктор хүдэлнэ.

△ Арменидэ 86 газетэ, 90 журнал хэблэгдэн гарадаг юм.

(ТАСС).

«МАСИСАЙ» ХОЁР ХЯРА

ЗОНОЙ ОЛООРОО худалдан абадаг, Ереванай «Масис» нэгэдэлэй оёдог гуталнууд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ магтуулhан юм. hалаарлия энэ гол нэгэдэл тухайда ТАСС-ай корреспондент хөөрэнэ.

Шэб шэнэхэн гуталнуудые харахын тула «Масис» нэгэдэлэй моделиин байшанда уригдаhан фоторепортёрнууд туфлинуудай зурагуудые буулган, аппарадуудаа пяс-тас гүүлэнэ. «Энэш еhотойл үзэсхэлэн hайхан эдлэл байна доо!» гэлдэнэ. Нэгэдэлэй урялай карточка болохоор иимэ уран бэрхээр хэн бүтээгээ хаб гээд мэдэхые хүлеэжэ ядана хэбэртэй, базова ... дүүргэгшэдэй хэмшээрхэлэн янзатай объективүүдэй урда зогсоходонь, ехээр гайхаа бэлэй. Эдэнэр лэ «Масис» гэhэн фирменнэ тэмдэгтэй тиимэ эдлэлнүүдые бүтээhэн байгаа бшуу. Нэгэдэлэй энэ эмблемэ орон дотор hайн мэдээжэ болонхой: хоёр хадын — Масисай ба Сисэй (Арменийн Ехэ, Бага Арадуудай) дүрэ хэлбэринууд hүлдэ тэмдэгэй хоёр захаар ербынэ. Миллион зонтой 14 городто үмэдхүүлхээр тоотой, иимэ hүлдэ тэмдэгтэй үзэсхэлэн hайхан гуталнууд фабрикын конвейерhээ тасаргаргүй гаража байна. Гэхэтэй хамта худалдан абаhан туфлинууд, ботинчануud, сабхинуудай шэб шэнэ моодын гээд олонхи эзэдынь магтана. «Масисай» конвейерhээ үдэр бүри 3—4 янзын шэнэ гуталнууд бэлэн болоод гарадаг юм. Нэгэдэлэй фирменнэ тэмдэгэй нэрэ хүндэнь hалбари доторхи эгээн үндэр шанараар гэршэлэгдэнэ — эндэ оёгдодог гуталай 43 процентнь табан самсаалта сэгнэлтын тэмдэгтэй, 64 процентнь «Н» гэhэн индекстэй.

Мантан томо туфлинууд, таряашчай шаахайнууд — залуу оёдолшодой мэргэн шадаварийн гэршэ тэмдэг болоно. Іэдэнэр эндэ худэлмэрилэдөө, Эсэгэ ороной гуталан үйлэдэрийн хүгжэлтын түүхые дамжан ерэhэн байна бшуу.

...Урданай сабхишан гартаа хэо варяад, hурагша-мастерта мэргэжэл шадаваряа дамжуулдаг hайнынь харуулhан скульптурна хүшөөнүүд гол фаорикын дэргэдэ табигданхан. Орон доторхи энэ томо нэгэдэлэй гол мэргэжэлтэдэй олониинь hурагша-мастер хүбүүнэй дүрэ зурагые харахадаа, өөрынгөө намтараи эхиие панана ха. Іэдэнэй дунда — фирмын генеральна директор Грант Арутюрович Арутюнян бии.

— Гуталшан мэргэжэлээ бишьа нигэжэл эхилhэн байхаю, — гээд тэрэ энэзохилна. — Иимэ ушар дүшэ нэгэн жэлэй урда, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнай эхилhэн үдэр болоhон байгаа. Эсэгэмни фронт ошохоор мордохдоо, энэ мэргэжэлдэ хүбүүемни hургаараигтыл даа гэжэ үйлэдэрийн ветеранууdые гуйhан юм.

Арменийн гуталай промышленность тиихэ сагта hаял бии болоод байлан. Аруушанай ремесленнигүүд — фронт ошоhон хүбүүдэй орондо жагсаншад багшанарнай болоо болэн. Тэдэнэр солдат сабхинуудые оёдог, хүүгэн хатанай хулнүүдтэ таавархаар гуталхинуудые нэгэшье хадаалагүйгөөр оёдог, үльгэр домогто оропон ямаршьеб мастернууд тухай арсалдагша hэн. Хожомынь, Москвагай технологическа институдта hуража дүүргэhэнэй hүүлээр гуталай предприятинуудта худэлмэрилжэ байхадаа, Грант Арутюнян нүхэдэйнгөө дунда суутай болоhон олон сабхишадтай уулзаhан. мүнөөнэй армян гуталшадай алдар соло хаанаhаа эхитэйб гэжэ ойлгоhон байгаа.

— Энэнь искусствын дээдэ шатада хүрэтэр дэбжэhэн эрхим зэргын мэргэжэл байхаhаа гадна, олон үеын мастернуудэй уг залгамжалhан бата hабагша үндэhэнэнүүд болоно, — гэжэ директор нэмээн хэлэбэ. — Дундада зуун жэлнүүдэй үеын мастернуудhаа дуhаhа-үй тоти мэргэн хүнүүдэй дурадхаhан модельнуудтэй гуталнуудые бүтээн гаргадаг болонхойбди.

Генеральна директорэй юрэл шоглоогүйнь юун дээрэhээ харагдэнаб гэхэдэ, нэгэдэлэй модельнуудэй байшан дотор табигдаhан гуталнууд үглөөдэр конвейернүүдhээ олоороо hубарин гараад, магазинуудта эльгээгдэхэ байна бшуу. Мүнөө сагай модель, эртэ урдын уряашуулаи хүсэл эрмэлэлэлэй эндэ нягта холбоотой байhан тухайдань эзэлүүдгүй шэбшэн бодохош.

А. САВАЯН,
ТАСС-ай корр.

МЭРГЭН БУУДАГШЫН БААТАРШАЛГА

Коммунис партиин, Ленинскэ комсомолой болон Совет засагай хүмүүжүүлэн һургаһан коммунист, суута снайпер, Ленинэй орденто Цырен-Даша Доржиев богонихон аад, алдар солото наһа наһалһан байна. Тэрэ эгэл юрын, даруу зантай, эрэлхэг зүрхэтэй хүнүүдэй нэгэн һэн.

Түгнын талын эгэл тэг дунда оршодог Барай-Адаг гэжэ нютата хорёод гаран үрхэтэ айл һуудаг байгаа. Эндэ Доржо Ринчинов өөрынгөө гэр бүлөөр үри хүүгэдээ үдхэн, ажаһуурһан юм. Тэрэ түмэржэ дархан, алта, мүнгэ һиидэхэ уран бэлигтэй хүн байһан. Гадна бэрхэ ангуушан гэжэ нютаг зонойнгоо дунда суурхадаг бэлэй. Тэрэнэй уран бэлиг Түгнын голой бүхы хүн зоной сууда гаражалдаг. Доржо Ринчиновтэ хүүгүүд эндэб захил хэдэг байгаа. Залуу айл болохоёо ябагшад алта, мүнгөөр бэлиг, һиихэ гэхэ мэтэ гоёолтонуудые хүүлэхэ, захиха. Ажалша зон морёо тахалуулха, мүн бусадшье эзэ эзэмсэгээ бүтээлгэдэг һааб даа. Тиимэһээ Доржындо хүн зон ходо олоорсо суглардаг, айлшад таһардаггүйгшэ һэн.

1912 оной майн табанда тэдэнэй бүгэдэ хүбүүн түрэжэ, Цырен-Даша гэжэ нэрэ үгэбэ. Тэрэ бага наһанһаа эхэ эсэгэдээ туһалжа, ажал хэжэ һурааһан юм. Мэргээр буудажа һураад, агнадаг болобо. Цырен-Даша өөрынгөө дүтын түрэл, улаан партизан ябаһан Цыбик-Доржо Будаевай хеорэхые шагнаха ехэ дурэтэй һэн. Тэрэнь большевик партиин хүтэлбэри доро Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэлдэ яажа хабаадалсаһан тухайгаа залгуулан дамжуулхадань, хүдэлэнгүй һонирхолтой шагнадаг байгаа. Цыбик-Доржо хуряахайдаал адли, иимэ эрэлхэг зоригтой, даруу зантай, эгэл юрын һайн һайхан хүн болохые хүсэгшэ һэн. Нютагайнгаа хүн зоной колхоз байгуулха гэжэ шиидхэбэри абахадэ, Цырен-Даша өөһэдынгөө түрэлхидтэй хамта хамагай түрүүн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн боложо ороһон намтартай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Ц.-Д. Доржиев Улаан Армиин албанда мордобо.

— Хатуу шангаар дайсадтай тэмцэжэ, баатар мэргэн болыш даа, хүбүүмнай, — гэжэ нүхэдынь, нютагайнь зон үдэшэхэдөө захяа бэлэй. Фронтһоо эжыдээ бэшэг эльгэхэдээ, иигэжэ бэшэбэ: «Намдэ тиимэшье ехэ аза талаан тудаагүй даа. Хоёр мори тэргэтэйгээр үгөөд, эдеэ хоол зоохэш гээ. Тиигэбэшье нэгэтэ командиртаяа хөөрэлдэхэдөө, бүхы сэдьхэл зүрхэнэйнгөө һаналые мэдүүлээб. Мэргэн буудагша болохо айхабтар ехэ хүсэлтэйб гэжэ хэлэхэдэмни, намайе буудалгын дотодо оруулаа».

Тиигэжэ Ц.-Д. Доржиев эрэлхэг зоригтоной, аюул ехэтэ мэргэн буудагшын мэргэжэл шэлэн абаһан байна. Снайпер гээшэмнай эгээл дүй дүршэл ехэтэй, ямаршье юумэнһээ түнхарихагүй, зүрхэтэй сэрэгшэ байха ёһотой ха юм. Ангуушанда мэргэн буудагшын шадабарида һурахань, тиимэшье хүндэ бэшэ байба. Тэрэ удангүй эрхим мэргэн гэжэ тодоржо, даймай эгээл халуун дүлэн соогуур түрүү эзэгэдэ гараа һэн. Шунахай муухай дайсадые хюдан унагаажа, өөрынгөө ябаһан газарта жэшээ харуулаа бэлэй. Тэндэнь немецүүд гансал мүлхижэ урагшаа дабшадаг байба. 1942 оной февральин 23-да Улаан Армиин мүндэлһэн үдэр Цырен-Даша 18 фашистнуудые хюдан үгы хэсэд «баз». Энэ ами наһанай хуби заяа шиидхэхэ дайнда бүхы күсэ шадалаа, эрэлхэг зоригоо гаргажа, тэсэбэри ехэтэйгээр, доро зүрхэтэйгөөр бэеэ бэрижа буряад сэрэгшэ дайлалдаһан байна. ЦыренДаша баатарлигаар тэмцэжэ, удаһөө удэртэ улам олон фашистнуудые усадхан хюдаа.

Тиигэжэ удангүй Ц.-Д. Доржиев Баруун-Хойто фронтдо мэргэн буудагшадай хүдэлөөнэй үүсхэл гаргагшадай нэгэн болобо. Залуу мэргэн буудагшадые тэрэ ехэ дуратайгаар, оролдосотойгоор хүмүүжүүлэн һургажа, өөрынгөө баян дүршэлые дамжуулан үгэдэг байгаа.

1942 оной майн 26-да барюула-даһан шагналайнь хуудаһан дээрэ иигэжэ уншанабди: «Нүхэр Доржиев 1941 оной август һараһаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсана. Нүхэр Доржиев полкдо ерэһэн сагһаа хойшо мэргэн буудагша — эрхим снайпер гэжэ суурхаад, немец булимтарагшадые хюдан үгы хэгшэ гэжэ бүхы фронтдо мэдэжэ болобо. Снайпер Доржиев 174 гитлеровец үгүдые хюдан унагаагаа.

1942 оной майн 3-да Симоново тосхоной түлөө байлдаанда эрхим снайперай мэргэн һомонууд атакада оргшодой зам сэбэрлэ̀э һэн. Доржиев өөрынгөө буугаар фашис 4 пулемётчигые, нэгэ офицерые, үгы хэжэ, немец 2 хинан хараагшадые, 10 гитлеровец үгүдые хюдан һалгаа. Энэл тулалдаанда Доржиев «МЕ-109» түхэлэй фашис самолёт уһагааһан байна. Тэрэнь манай частьнуудай тогтоһон газарта ехэ доогуур ниидэжэ ябаа. Гансал һүүлэй һарада снайпер Доржиев 56 эзэрхэг түримхэйшүүлые үгы хээ.

Нүхэр Доржиев дайшалхы худэлмэриеэ хэхэтэеэ хамта шэнэ снэйпернуудые хүмүүжүүлэн һургана... Правительствын шан — Ленинэй орденто хүртэмөөр».

Буряад нютагай хүбүүнэй нэрэ окопууд соогуур ээдэлэгшэ һэн. Баруун-Хойто фронтын «Эхэ ороной түлөө» гэжэ Улаан Армиин газетын 1942 оной июнийн 10-най нэгэдэхи нюур «Мэргэн буудагша Доржиев шэнгеэр дайсанаа хюдаа» гэһэн гаршаг доро барлагдаа һэн. Энэ нюур суута мэргэн буряад хүбүүнэй баатар габьяануудта зорюулагдаһан байгаа. Цырен-Дашын дайшалхы замайнь зарим хэһэгүүд тухай газетэ һонирхолтойгоор бэшээ бэлэй.

1942 оной июнь соо Ц-Д. Доржиев Ленинскэ партиин гэшүүн болобо. Тиихэдээ партийна суглаан дээрэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Фашистнуудые гам хайрагүйгөөр хюдахаб гэжэ тангаригланаб. Алуулһан фашистнуудай тоое хөёр дахин олошоруулхаб гэһэн уялга абанаб».

1942 оной июнь соо Буряад ороной ажалшадай уряалаар XI Армиин командовани сэрэгшэд, командирнуud болон полит-худэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн делегаци манайда эльгээбэ. Тэдэнэр Буряадай ажалшадтай социалис хэлсээ баталаа һэн.

Харин тус армиин социалис уялгануud дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Манай Буряадай ажалшадтай тогтоохон хани барисаан улам бэхижэхэ, Цырен-Даша Доржиев шэнги хэдэн мянган баатар сэрэгшэдые, тэнай делегациин бүридэлдэ орожо, манай армида ерээд ошоһон Цындэ Джамсаранова шэнги ажалай баатарнуудые хүмүүжүүлхэ талаар гайхамшагта үрэ дүнгүүдые үгэхэ байха.

«Таанартай хамта дайсадые илан һүнөөхын тула бидэ хүдэлхэбди...»

1942 оной июнийн 28-да тус делегаци Улаан-Удэ ерэжэ, хаа хаанагүй халуунаар үгтэгдаа һэн. Фронтовигуud митинг, суглааануud дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Эхэ ороноо баатарлигаар хамгаалагшадай дайшалхы хэрэгүүд тухай, немец-фашис булимтарагшадай эрлиг муухай аашануud тухай суглараагшадта хөөрэжэ үгэбэ... Дайсадые гүйсэд илахын тула эрэлхэг зоригтойгоор ами наһаяа гамнангүй тулалдахабди гэжэ тэдэнэр ажалшадые найдуулба.

Делегациин бүридэлдэ орожо ерэһэн Цырен-Даша Доржиев Мухар-Шэбэрэй районой «Комсомол» колхозой гэшүүдэй, нютагайнгаа хүн зоной суглаһан митинг дээрэ ехэ һонирхолтойгоор фронтовой ажабайдал тухайгаа, өөрынгөө хэрэг түхай хөөрэжэ үгөө һэн. Үгынгөө түгэсхэлдэ, өөрынгөө аха дүүнэр шэнги сэрэгшэ нүхэдтэеэ хамта зүрхэнэйнгөө сохижо байгаа сагта, бэеынгээ һудал соохи шуһанай урдажа байгаа сагта манай газар дээрэһээ һүүлшын фашистын үгы болотор тэдэниие хюдалсахаб гэжэ найдуулаа бэлэй.

Үгэ хэлэгшэ колхознигуud Д. Б. Бадмацыренова, Б. Ж. Жигмитова, колхозой түрүүлэгшэ Д. Д. Дашиев болон бусад «Бүхы юумэн — фронтын, бүхы юумэ — илалтын аша туһэдэ» гэһэн уряа доро немец-фашис булимтарагшадые түргэн бута сохихын түлөө саацадаашье ажаллахабди гэжэ мэдүүлээ.

Июлийн 5-да Соведүүдэй хоёрдохи байшан соо генерал-лейтенант Морозовой частьнуудтай мүрысэхэ талаар Буряадай ажалшадай социалис уялгада гар табилгада зорюулагдаһан суглаан болобо.

Суута снайпер Доржиев түхай бүхы фронт мэдэхэ болоһон байгаа. Тэрээн түхай сроной эгээл холын булан бүхэндэ ехэ хүндэтэйгөөр хөөрэлдэгшэ бэлэй. Тэрэ һөөргөө фронтоёо бусаад, урданайхидаал адли, эрэлхэг зоригтойгоор тэмцэжэ, дайсадые тагнан ошодог байгаа. Һара, удэр хоёргой ошохо бүри Цырен-Даша Доржиев олон фашистнуудые үгы хэжэ, залуу мэргэн буудагшадые олоор бэлдэбэ.

1942 оной сентябрь һарада Ленинэй орденто Цырен-Даша Доржиевые правительствын шанда дурадхахадаа, полкын командир подполковник Дмитриев иигэжэ бэшэһэн байна: «... Сержант Доржиев Улаан Тугта 645-дахи стрелково полкдо снайперай тушаалда ябажа зуураа, эгээл мэргээр буудадаг, габьяата снайпер байһанаа харуулба. Мэргэн буудалгын хэрэгтэ үнэн шударгыгаар һуража, частиингаа залуу снайпернуудай дунда хүндэтэй болоо. Мүн тэдэндээ дайшалхы дүй дүршэлөө дамжуулан үгэнэ.

Нүхэр Доржиев 216 немец сэрэгшэд болон офицернуудые усадхан үгы хээ. Энэ тоонь үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Нүхэр Доржиев правительствын шан — «Шэн зоригой түлөө» медальда хүртэмөөр».

Удангүй Доржиевай үбсүүндэ Ленинэй орденой хажуудаа 0173 номерой «Шэн зоригой түлөө» медаль ялараа бэлэй.

1942 оной октябрь һарада «Илалтада уряална» гэһэн газетэ иигэжэ бэшэбэ: «Сержант Ц-Д Доржиев 262 немец булимтарагшадые хюдаа».

1943 оной эхиндэ совет сэрэгшэдэй добтолгодо мэргэн буудагшадтай хамта ахалагша сержант Ц.-Д. Доржиев хабаадалсаба. Тэрэ бэеэ хоргодуулжа, дайсанай пулеметчик болон ажаглан хинагшадые алдангүй үгы хэжэ байгаа. Гэнтэ буугайнь хараагай урда немец офицер бии болошобо. Цырен-Даша тэрэниие мэргэлэн унагаабашье, өөрөө немец снайперай һомондо дайрагдаһан байгаа. Тэрэ 297-дохи дайсанаа хюдаад, Эхэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалан, баатарай үхэлөөр унаа һэн.

Коммунист, ахалагша сержант Ц-Д. Доржиев Эхэ ороной-нгоо урда өөрынгөө уялгые үнэн сэхээр дүүргээ.

Манай арад зон суута снайпер, баатар сэрэгшэ Цырен-Даша Доржиевай мүнхэ дурасхаалые хэзээдэшье мартахагүй. Районой түб Мухар-Шэбэр тосхоной гол гудамжа тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэнэн, Зандин, Хушуун-Үзүүр тосхоноуудай үйлсэнүүдтэ мүн лэ баатар сэрэгшын нэрэ үгтэһэн байна. Хушуун-Үзүүр тосхондо тэрэнэй хүшөө бодхоогдоо, мүн дунда һургуулида Ц.-Д. Доржиевай музей нээгдэнхэй.

Д. ЦЫРЕНОВ.

Улаан-Үдэ хото. 1942 он. Цырен-Даша Доржиев олзоборилгын кооперацийн управлениин худэлмэришэдэй урда үгэ хэлэжэ байна.

УЛАСХООРОНДЫН ШӨНЖӨЛӨЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЖАЛАЙ ҺАЙНДЭР

Эб найрамдалай ба ажалай һайндэр— Майн Нэгэн улаан тугуудаа намилзуулһаар, хаа хаанагүй ногооржо байһан хабарай һайхан үедэ бүхы дэлхэй дээгүүр үнгэрбэ. Империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократийн ба социализмын түлөө тэмцэлдэ ажалшадай улаасхоорондын һаналаа нэгэдэлгые харуулхын тула дэлхэйн бүхы хүн зон үйлсэнүүдтэ гараа.

Майн Нэгэнэй һайндэр өөрын ехэ түүхэтэй. Тэрэнэй эхи захань Чикагада болоһон. 96 жэлэй саана эндэхи худэлмэришэд эгээл юрын эрхэнүүдыень мэдэрхэ эрилтэ капиталистнуудта табиһанайнгаа түлөө буудуулан алуулһан түүхэтэй. Тэрэ сагһаа хойшо дэлхэй дээрэ ехэ хубилалтануud болоо. Тэдээн соohоо эгээл шухалань гэхэдэ, дэлхэй дээрэ худэлмэришэд болон тарилагдаһан анха түрүүшын үрэн 1917 ондо мүндэлһэн байна.

Тиигэжэ, нэгэ талаһаа, ерэдүй тээшэ эрмэлзэн тэгүүлһэн сүлөөтэ ажалай социалис хани нүхэсэл мүндэлижэ, хүгжэлтын замаар шууд дабшажа ябана. Нүгөөдэ талаһаа, хүнине мүлжэн дарладаг, хүсэ хэрэглэдэг, түүхын хаядаһанда гараха хуби заяатай, хуушан сагай журам үшөө үлэнхэй. Гэбэшье тэндэ — дэлхэйн капиталис хубила асари ехэ хүсэтэй худэлмэришэнэй ба коммунис худэлөөн мүндэлэнхэй. Колониальна империнүүд һандаран һалаа, урдань харанхы муухар байдалтай, дарлан мүлжүүлжэ байһан нацинуud түүхын хүгжэлтын дабшасада эдэбхитэй хабаадагшад болоо. Тэдэнэй олоннинь социалис хүгжэлтын зам шэлэн абана.

Капитализмын гол түбүүдтэхи эрхэ байдал экономическа ба социально-политическэ харилсаануудай талаар ехэл тогтуурингүй. Өөһэдыгөө капиталис байгуулалтын хэрэм гэжэ тоолодог Холбоото Штадууд дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээрхи үедэ туйлай ехэ кризистэ нэрбэгдэжэ байһаар. Кризисэй бэрхэшээлэдэ ондоошье ороноуud нэрбэгдэнэ. Америкын «Ю. С. Ньюс энд уорлд ринорт» гэжэ журналай тэмдэглэһэнэй ёһоор, Лондонһоо эхилээд Бонн хүртэтэр, Оттаваһаа эхилээд Токио хүртэтэр экономическа кризис бүхы дэлхэй дээгүүр тарана, индустриальна бүхы гүрэнүүдые дайрана. Баруун Европоло худэлмэриг үй хүнүүдэй тоо 11 миллионһоо дээшэлээ, Холбоото Штадуудта — 10 миллиондо хүрэнхэй. Нимэй даа монополинуудай эзэрхэн зонхилгын үрэ дунгүүд.

Гэбэшье капитализм өөрынгөө дураар түүхын туладаата замнаа минл зайлаад үгэхэгүй байна. Арад зондо эсэргүү уг зорилгоёо тэрэ бэелүүлхээр бага бэшэ арга шадалтай. Империализ монополинуud колониальна дарладаһаа сулөөрһэн олонхи ороноуудые дарлан мүлжэлгээ үргэлжэлүүлһэн зандаа. Капитализм экономическа бэрхэшээлнүүдэйгээ бүхы хохидолые ажалшадай хүүгээр дээрэ ачана. Францийн «Монд дипломатик» журналай сэгнэлтэ үгэнэй ёһоор, һүүлэй өрбан жэлэй туршада американ ажалшадай ажалай бодото түлөөһэнэй 1962 оной хэмжэндэ ороод байхада, капиталай хубаарийн түлөөһэн ахар 126 процентээр дээшэлижэ, корпорацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй олзо доходынь 176 процентээр ехэ болонхой.

Монополинуудай дарлан мүлжэлгэдэ хариу болгон, капиталай ороноуудай ажалшад ангийн тэмцэлэй жагсаалда улам олоороо бодоно. Холбоото Штадуудта, Англида, Францида, Италида, Бельгидэ ба бусад ороноуудта хэдэн зуу мянган хүнүүд забастовко хэжэ, Майн һайндэрые тэмдэглэнэн байна. Советскэ Союзай ажалшад Майн Нэгэнэй колоннонуудта жагсан гарахадаа, капиталис ороноуудай худэлмэришэн ангида, монополинуудай дарлан мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмцэгшэдтэ, ажалшадай эрхэ сүлөөгэй түлөө, эб найрамдал ба демократийн түлөө тэмцэгшэдтэ аха дүүгэй амар мэндые хүргэнэн байха юм.

Ажал ба эб найрамдал хоорондоо таһаршагүй холбоотойгоор хүн түрэлтэнэй ухаан бодолдо ойлгогдоно. Үнэхөөрөө алдар солын аша туһада бэшэ, харин дэлхэй дээрэ ажабайдалай аша туһада хэгдэнэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай 1945 оной майн имагтал эдэ үдэрнүүдтэ дүүрэһэнийнь дэмбэрэлтэ ушар болоһон. Һайн һайхан сэдьхэлтэй хүн түрэлтэн фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлэгшэ—совет арадта хүргэгдэһэн баяр баясхаланние ой ухаандаа хэтэ мүнхэдөө һанажа ябаха. Тэрэ сагһаа хойшо 37 жэл үнгэрбэ. Эб найрамдалые аршалан хамгаалгаар эдэ жэлнүүд хүнгэн бэшэ байһан: «хүйтэн дайн», аюултай, дайн дажарай һүжэржэшье болномо үенүүд тохёолдоһон гээшэ. Эндэ нэн түрүүн манай ороной, манай арадай, социалис хани нүхэсэлэй бусад ороноуудай аша габьяа баһа дахин харагдаһан байха.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда эгээл ехэ хохидолдо ороһон Советскэ Союз Европые бата бэхи эб найрамдалай ба амгалан тайбан харилсаа холбооной түби болгохо талаар ондоо нэгэшье гүрэнэй хэзээ ү ехэ юумэ хээ. КПСС-эй XXVI съездын зохёоһон эб найрамдалай 80-дахи онуудай программые бодото дээрнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула Советскэ Союзай Коммунис партиин, Совет правительствын, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь туйлай ехэ ороллолго гаргажа байһаниие дэлхэйн арадуud үндэрөөр сэгнэнэ.

Империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулганууdһаа уласхоорондын байдалай эрид муудажа байһан ушар хадаа эб найрамдалай совет программые—нэн түрүүн буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгые хязаарлаха ябадалда зорюулагдаһан дурадхалнуудые улам онсо шухала болгоно. Уласхоорондын байдалые шахардуу болгохо һэдэлгэдэ харюу болгон, Советскэ Союз эб найрамдалда зорюулагдаһан шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүдые гаргана. СССР-эй профсоюзуудай XVII съезд дээрэ, мүн Ташкентдэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд дотор бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудай бүхэли комплекс тайлбарилагдаһан байна. Эдэ шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүд бодото дээрээ мүнөөдэрэй гол шухала асуудал: саашадаа ямар харгыгаар дабшахаб? Эб найрамдалай ба шахардуу байдалые һуларуулгын гү, али шахардуу байдалые улам шангадхахын, бүү зэбсэг ехээр гаргаха ба дайнда бэлдэлгын замаар гү гэһэн асуудалые орон бүхэнэй правительствын, тэрэнэй олоннитын урда табина.

Шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө бүхы дэлхэй дээрэ үргэдэжэ байһан худэлөөн энэ асуудалда эрид сэхэ, тодорхой харюу үгэнэ. Социалис хани нүхэсэл, коммунис аха дүү партинуud, худэлмэришэнэй уласхоорондын худэлөөн, сэрэгэй бүлэглэлдэ ородоггүй ороноуудай арадуud гэхэ мэтэ асари ехэ хүсэнүүд эб найрамдалай талада бодоно. Бүхы гүбинүүдэй, Баруун Европые, Японние, мүн Холбоото Штадуудые өөһэдыень оруулалсан, бүхы ороноуудай үргэн ниитэ арад зон эб найрамдалай түлөө тэмцэнэ. «Ядерна дайнай аюулда эсэргүү мүнөөдэрэйхидэл адли бүхэдэлхэйн үргэн ехэ каолици хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэзээдэшье байгаагүй», — гээд В. И. Ленинэй түрэһөөр 112 жэлэй ойдо зорюулагдан Москвада үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэн элидхэл дотор хэлэгдэһэн байна.

Иимэ эрхэ байдалда Рейганэй захиргаан эб найрамдалай түлөө тэмцэлдэ болоһон хүндэтэй хараа бодолые төөрюулхэ һэдэлгэ гаргана. Мэнэ һаяа болотор Сагаан Байшан өөрынгөө милитарис хараа шугамые далдалхые ороддоггүй байһан аад, мүнөө Вашингтоной «эб найрамдалда дуратай» тухай олоннитэдэ ойлгуулхын тула бага бэшэ хүсэлэл гаргана. Ядерна дайнда эсэргүү худэлөөндэ хабаадагшадай хараа бодолые төөрюулхэ һэдэлгэтэй идхалгада президент Рейган өөрөө хабаадалсаха баатай болонхой. Һүүлэй үедэ радиогоор хэлэһэн үгэнүүдэйнгээ нэгэндэ, жэшээнь, эб найрамдалай тала баригшад «Москвада бэеэ худалдаһан» хүнүүд гэшэ гэжэ ходо хэлэгдэдэг американ идхалгын баталамные тэрэ дурдаагүй. Америкын президент хэтэржэ ерэхэдээ «эб найрамдал тухай» мартажа болохогүй гэһэн найдуулгаар дайнда эсэргүү худэлөөндэ хабаадажа байһан хүнүүдые бе тээшээ татаха һэдэлгэ гаргаһан байха юм.

Гэбэшье эб найрамдалда дуратай шэнгеэр хэлэһэн худал хуурмаг үгэнүүдынь хүн зондо балай биратай нүлөө үзүүлээгүй. Дэлхэйн бүхы ажалша хүнүүдтэл адли, американецууд Вашингтонһоо гоёор хэлэгдэһэн хубхай хоohон үгэнүүдые бэшэ, харин тодорхой хэрэгүүдэй бодотоор бэелүүлэгдэхые хүлеэнэ. «Американецууд гансахан ядерна буу зэбсэг усадхахын түлөө бэшэ, мүн ядерна дайгаар заналта, худэлмэригүйдэлгэ ба үлэсхэлэн байдал, буу зэбсэг бүтээлгэдэ жэл соо 600 миллиард доллар гаргалга — эдэ бүгэдэ, заатагүй хэгдэхэ юумэн бэшэ, харин огто хэжэ болохогүй аюулта хэрэг гэһэн ойлгомжые улам үргэнөөр дэмжэнэ», — гээд политическэ байдалай мэдээжэ шэнжэлэгшэ Дж. Рестон тон зүбөөр тэмдэглээ.

Вашингтон политическэ хүндэгүй ябуулганууdые дэмы хэнэ, хэтэржэ ерэхэдээ олоннитые мэхэлхын тула буу зэбсэг гаргалгые хязаарлаха ба тэрэнние хуряаха асуудалнуудай талаар хөөрэлдөөнүүдые хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргана. Адли тэгшэ, үнэн зүб харилсаануудые тогтоохын тулада бэшэ, харин билдагууша аашаар олоннитын һэримжые бууруулаад, һүүлдэнь буу зэбсэгээ ехээр гаргахын тулада Америкын захиргаанай эдэ ябуулганууdые хэжэ байһыень дэлхэйн хүн зон ойлгожо захалаа. Вашингтоной бодото хүсэл эрмэлзэлые үшөө ямар баримта гэршэлэн харуулнаб гэхэдэ, США-гай заабаряар баруунай тала хэтэрмэ ехээр баримталдаг ажал ябуулагшадһаа бүридэһэн тусхай институт Брюссельдэ байгуулагданхай. Эб найрамдалай түлөө улам үргэдэжэ байһан худэлөөндэ эсэргүү тэмцэл ябуулха зорилго тэрэнэй урда табигдаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта ямаршье мэхэ гохо, харата ябуулганууd дайнда эсэргүү худэлөөнэй үргэдэлгые зогсоохо шадалгүй. Майн Нэгэнэй һайндэрэй колоннонуудай зэргэдэ эб найрамдалай тала баригшадай элдэб отрядуудай түлөөлэгшэд алхамаа жэгдээр татан ябаа. Тэдэнэй үргэжэ ябаһан тугууд дээрэ «Ядерна дайн бү болог!», «Дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаг!» гэһэн үгэнүүд элдэб хэлэн дээрэ бэшэгдэнхэй харагдаа.

Г. ШИШКИН,
(ТАСС).

БҮХЫ ДЭЛХЭЙ ТЭМДЭГЛЭБЭ

ПРАГА. Ажалшадай Майн 1-нэй ехэ жагсаалнуud Коммунис партиин, арад зоной бата нэгэдэлэй туг доро, КПЧ-гэй XVI съездын хараалһан зорилгонуудые бодото дээрэнь эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ, СССР-тэй хани барисаан ба холбоогоо батадхаха гэһэн хүсэл бодолтойгоор бүхы Чехословакиг дотор үнгэрөө.

СОФИ. Болгарийн Арадай Республикын нислэл һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байба. Хотын үйлсэнүүдтэ НРБ-гэй, СССР-эй гүрэнэй түгүүд намилзан далбаа, аха дүү хоёр ороной хоорондын эбдэрэшгүй бата хани барисаас маттаһан уриануud харагдана.

Нислэл хотын ажалшадай олон мянган түлөөлэгшэдэй Майн 1-нэй жагсаал хотын гол талмай — Сентябрийн 9-нэй талмай дээрэ болобо. БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, НРБ-гэй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Г. Филиппов, ороной парти болон правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, жилын саанаһаа ерэһэн айлшад Г. Димитровэй Мавзолейн трибуна дээрэһээ жагсаалшадые амаршалаа.

БУДАПЕШТ. Майн 1-нэй һайндэр Венгрийн социалис республикада амгалан ба ажалай хабарай баяр түгэс найр болон үнгэрөө. Будапештын Парадуудай талмай һайндэрэй баяр ёһололой түб болобо. Эндэ Венгрийн нислэлэй ажалшадай ехэ жагсаал үнгэрэгдөө. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, ВНР-эй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Лошонци, ВНР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар, республикын партийна ба үгрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн трибуна дээрэһээ жагсаалшадай колоннонуудые амаршалба.

БЕРЛИН. ГДР-эй нислэл хотын һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн үйлсэнүүдтэ олон мянган берлинэйхид гаража, Майн 1-нэй жагсаалда хабаадаа. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Үрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд ажалшадые амаршалба.

УЛААН-БААТАР. Майн 1-дэ зорюулагдаһан нислэл хотын ажалшадай олон мянган түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай митинг эндэ болоо. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, МНР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд түбэй трибуна дээрэ гараба. Һайндэрэй дабшалта социализмын нанган зорилгодо, пролетарска интернационализмын ба монгол-совет бата хани барисаанай сүртал бодолдо монгол арадай хэлбэришэгүй үнэн байһанай эли гэршэ болон үнгэрөө.

БУХАРЕСТ. Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын удэртэ зорюулагдаһан Румынийн нислэлэй олоннитын баярай суглаан эндэ болобо. РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску, РКП-гэй ЦК-гай Политгүйсэдкомой гэшүүн, СРР-эй правительствын премьер-министр Л Вердец, Румынийн партийна болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд суглаанай президиумдэ һууба.

АЛЖИР. Алжир арад ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын удэр — Майн 1-гиие үргэнөөр тэмдэглэбэ. Һайндэрэй митингнуud ба жагсаалнуud бүхы орон доторнь үнгэргэгдөө. Жагсаалшадай баряад ябаһан уриануud, транспарантнуud империализмда, сионизм са бусад хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмцэлээ үргэлжэлүүлхэ, Алжирай бэеэ дааһан байдал ба революциин түүрүү туйлалтануудые хамгаалха, социалис ёһоной түүрүү общество байгуулгын хэрэгтэ бүхы хүсэсэ зорюулха гэжэ Алжирай ажалшадай шиидэнхэй байһанай гэршэ болоно.

ДЕЛИ. Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын удэр Индидэ үргэнөөр тэмдэглэгдээ. Ороной эгээн томо профсоюзна нэгэдэлнүүдэй уряагаар олон миллион худэлмэришэд болон алба хаагшад бүхы дэлхэйн ажалшадай агууехэ һайндэрые тэмдэглэхын тула үйлсэнүүдтээ жагсан гараа.

Индийн нислэлэй Раманла гэжэ талмай дээрэ асари ехэ жагсаал болобо.

Антроп Степанович ИЛЬИН

Буряадай театральна искусство ехэ гашуудалда оробо. Республикын профессиональна искусствын үндэһэ һуури табилсагшадай нэгэн, РСФСР-эй габьята артист, 1931 оноһоо КПСС-эй гэшүүн Антроп Степанович Ильин 73-тай боложо ябатараа наһа бараба.

А. С. Ильин Эрхүүгэй областийн Нүхэдэй районой Шулуута тосхондо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн байна. Бага наһанһаа нютагайнгаа баяшуулда худэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилһэн. Һүүлдэнь Улаан-Удэ ерэжэ, шэлэй механическа заводой шэл бүтээдэг мастер болоо һэн.

1929 ондо Буряадай театральна-хүгжэмтэ техникумдэ һурахаяа оробо. Техникум дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Буряадай хүгжэмтэ-драмын театрта зохёохы ажалайнгаа намтарые эхилһэн юм.

1940 ондо Москвада үнгэргэгдэһэн буряад литература болон искусствын декадада А. С. Ильин хабаадаһан байна.

1941 ондо Совет Армиин албанда абтаа һэн, 1942 ондо түрэл театртаа бусаһан байгаа.

А. С. Ильин 1959 ондо болоһон буряад литература болон искусствын хоёрдохи декадада, 1969 ондо Москвада театрай хэһэн зохёохы худэлмэриин тоосоондо хабаадаһан байна.

Н. Погодиной «Кремлийн курантнуud», Ц. Шагжинай «Будамшуу», Я. Галанай «Алтан бүргэд доро», Н. Балдановой «Агууехэ түдэгэй дүлэн», Г. Мухтаровай «Хүхюун айшан», М. Горькийн «Дайсад», А. Грибоедовэй «Ухаанһаа болоһон үйдхар» болон бусад зүжүүдтэ тэрэ хабаадажа, һонирхолтой образуудые байгуулһан байха юм.

Парти болон правительство А. С. Ильинэй ажалай габьяае үндэрөөр сэгнэнэ. Антроп Степанович Ильин РСФСР-эй габьята артистын хүндэтэ һэрэ зэргэдэ хүртэһэн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьята ажалай түлөө» гэһэн медальяар, РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байгаа.

А. С. Ильин искусство болон соёлой худэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай ЦК-гай гэшүүнээр нэгэнтэ бэшэ һүүгагдаһан, профсоюзуудай энэ һалбариин обкомой түрүүшын түрүүлэгшэ байһан юм.

Коммунист, баян дэлгэ